

Bruxelles, 15.7.2019.
COM(2019) 339 final

**IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU, EUROPSKOM
GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA**

Izvješće o politici tržišnog natjecanja za 2018.

{SWD(2019) 297 final}

IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU, EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA

Izvešće o politici tržišnog natjecanja za 2018.

1. Poticanje konkurentnog unutarnjeg tržišta podjednako u korist europskih poduzeća i potrošača

Godine 2018. obilježena je 60. obljetnica stupanja na snagu Ugovora o Europskoj ekonomskoj zajednici, koja je temelj današnje Europske unije. Danas Europska unija, sa svojih 24,5 milijuna malih, srednjih i velikih poduzeća koja se natječu u pružanju usluga za 500 milijuna potrošača, nastavlja osiguravati postojanje dinamičnog unutarnjeg tržišta čime se pridonosi konkurentnosti industrije EU-a i održivom razvoju europskog gospodarstva na temelju vrijednosti konkurentnog socijalnog tržišta.

EU je od samih početaka imao pravila iz Ugovora¹ na temelju kojih je Komisija bila ovlaštena štiti pošteno, nenarušeno tržišno natjecanje na unutarnjem tržištu. Pravilima EU-a o tržišnom natjecanju utvrđuje se dobro definiran pravni okvir za poslovanje poduzeća na unutarnjem tržištu, čime se poduzećima svih veličina omogućuje pravedno tržišno natjecanje. Taj se pravni okvir razvijao tijekom proteklih šest desetljeća, ali pritom se strogo poštovalo načelo vladavine prava pod pomnim nadzorom europskih sudova. Komisija u svakodnevnoj provedbenoj praksi strogo primjenjuje načela nediskriminacije, pravičnosti postupka, transparentnosti, predvidljivosti, prava na saslušanje i zaštite povjerljivosti. Zahvaljujući predvidljivosti i vjerodostojnosti tog sustava EU-a, Komisija je postala jedno od vodećih i najutjecajnijih tijela za tržišno natjecanje u svijetu.

Kako bi pojačala učinke svojih provedbenih mjera, Komisija blisko surađuje s nacionalnim tijelima država članica nadležnima za tržišno natjecanje i nacionalnim sudovima te aktivno surađuje s agencijama za tržišno natjecanje u cijelom svijetu – i na bilateralnoj razini i u okviru više međunarodnih foruma kao što su OECD, Međunarodna mreža za tržišno natjecanje i UNCTAD – kako bi na globalnoj razini ostvarila istinski ravnopravne uvjete i poštovanje vladavine prava.

Komisija je 7. lipnja 2018., u okviru višegodišnjeg financijskog okvira (VFO) za razdoblje 2021.–2027., donijela prijedlog programa jedinstvenog tržišta². To uključuje novi program tržišnog natjecanja s okvirnim proračunom od 140 milijuna EUR za vrijeme trajanja programa. Program tržišnog natjecanja, nakon što ga suzakonodavci donesu, bit će od pomoći Komisiji u nastojanjima da se riješe problemi EU-ove politike tržišnog natjecanja povezani s korištenjem velikih podataka i algoritama te s daljnjim brzim kretanjima u okruženju koje je sve više digitalizirano kao i u jačanju mreža za suradnju između tijela država članica i Komisije radi podupiranja poštenog tržišnog natjecanja na jedinstvenom tržištu.

¹ Članak 3. stavak 1. točka (b) Ugovora o funkcioniranju Europske unije. Glavna pravila o tržišnom natjecanju ugrađena su u treći dio glavu VII. poglavlje 1. članke od 101. do 109. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU) i u Uredbu EU-a o koncentracijama (Uredba (EZ) br. 139/2004).

² Vidjeti Prijedlog uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavi Programa za jedinstveno tržište, konkurentnost poduzeća, uključujući mala i srednja poduzeća, te europsku statistiku i o stavljanju izvan snage uredbi (EU) br. 99/2013, (EU) br. 1287/2013, (EU) br. 254/2014, (EU) br. 258/2014, (EU) br. 652/2014 i (EU) 2017/826; COM/2018/441 final – 2018/0231 (COD): https://ec.europa.eu/commission/publications/single-market-programme-legal-texts-and-factsheets_hr, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-4049_hr.htm.

Komisija je 2018. svoje mjere politike tržišnog natjecanja nastavila usmjeravati na tržišta koja su bitna za građane EU-a i poduzeća u EU-u, a to su, primjerice, telekomunikacijski i digitalni sektori, sektor financijskih usluga, sektori energetike i okoliša, poljoprivredni i prehrambeni sektori te sektori prijevoznih usluga i proizvodnje. Ovo izvješće nepotpun je sažetak aktivnosti koje je Komisija poduzela tijekom 2018. u području politike tržišnog natjecanja. Dodatne i podrobnije informacije mogu se pronaći u priloženom radnom dokumentu službi Komisije i na internetskim stranicama Glavne uprave za tržišno natjecanje³.

2. Jačanje učinkovitosti provedbe tržišnog natjecanja

Komisija stalno nastoji pojednostavniti postupke u predmetima u području tržišnog natjecanja te evaluirati ekonomske učinke prethodnih odluka kako bi dodatno pojačala pravodobnost, učinkovitost i djelotvornost svojih mjera u okviru provedbe pravila EU-a o tržišnom natjecanju.

Komisija je u prosincu 2018. objavila ažurirane smjernice za poduzeća u pogledu poslovnih tajni i drugih povjerljivih informacija⁴ tijekom protumonopolskih postupaka te smjernice i predloške za korištenje takozvanih krugova povjerljivosti⁵ za potrebe dobivanja uvida u spis. Pristup poduzeća informacijama iz spisa Komisije temeljno je postupovno načelo u protumonopolskim predmetima. Ta dva nova dokumenta sa smjernicama dio su stalnog rada Komisije na povećanju pravodobnosti i učinkovitosti postupaka u području tržišnog natjecanja uz istodobno jamčenje zakonitog postupanja i pravâ poduzeća na obranu. Njima se dopunjuju prethodne smjernice Komisije o primjerima najbolje prakse u pogledu soba s podacima⁶, smjernice o zahtjevima za povjerljivost u procesu izrade javnih verzija odluka Komisije⁷ te preporuke o korištenju elektroničkog dostavljanja dokumenata⁸.

Na temelju učinkovitog okvira za nagrađivanje suradnje poduzeća koja su pod istragom u području kartela i nakon prvog predmeta koji nije povezan s kartelom iz 2016.⁹, Komisija je 2018. zaključila nekoliko protumonopolskih predmeta koji nisu povezani s kartelom na temelju suradnje poduzeća pod istragom¹⁰. Takvom se suradnjom Komisiji omogućuje da poveća relevantnost i učinak svojih odluka ubrzanjem svojih istražnih postupaka, pri čemu poduzeća mogu ostvariti koristi od znatnog smanjenja novčanih kazni ovisno o prirodi njihove suradnje i trenutku kad je ostvarena. Komisija je u prosincu 2018. objavila neslužbene smjernice o načinima na koje poduzeća mogu surađivati u protumonopolskim istragama u zamjenu za niže novčane kazne¹¹.

³ Vidjeti http://ec.europa.eu/competition/index_en.html.

⁴ Vidjeti http://ec.europa.eu/competition/antitrust/business_secrets_en.pdf.

⁵ Krug povjerljivosti sporazumni je postupak objavljivanja u okviru kojeg se ograničenom krugu osoba daje pristup povjerljivim informacijama koje se nalaze u spisu Komisije. Vidjeti http://ec.europa.eu/competition/antitrust/conf_rings.pdf.

⁶ Vidjeti http://ec.europa.eu/competition/mergers/legislation/disclosure_information_data_rooms_en.pdf.

⁷ http://ec.europa.eu/competition/antitrust/guidance_on_preparation_of_public_versions_antitrust_04062015.pdf

⁸ Vidjeti http://ec.europa.eu/competition/contacts/electronic_documents_en.pdf.

⁹ Predmet AT.39759 ARA – *onemogućavanje pristupa tržištu*, Odluka Komisije od 20. rujna 2016., dostupna na adresi http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_39759.

¹⁰ Odluke Komisije od 24. srpnja 2018. u predmetima: AT.40181 *Philips*, AT.40182 *Pioneer*, AT.40465 *Asus* i AT.40469 *Denon & Marantz* te Odluka Komisije od 17. prosinca 2018. u predmetu AT.40428 *Guess*. Za više informacija vidjeti poglavlje 3. ovog Izvješća.

¹¹ Informativni pregled u kojem se utvrđuje okvir za takvu suradnju objavljen je u trenutku donošenja odluke o zabrani u predmetu AT.40428 – *Guess*, vidjeti http://ec.europa.eu/competition/publications/data/factsheet_guess.pdf.

Europski parlament i Vijeće donose prijedlog Komisije za povećanje učinkovitosti tijela država članica nadležnih za tržišno natjecanje

Europski parlament i Vijeće donijeli su 11. prosinca 2018. takozvanu Direktivu ECN+¹² kojom se tijela država članica nadležna za tržišno natjecanje ovlašćuju za učinkovitiju provedbu pravila EU-a o tržišnom natjecanju u području suzbijanja monopola. Direktiva se temeljila na prijedlogu Komisije iz ožujka 2017.¹³ koji je donesen nakon javnog savjetovanja održanog u razdoblju od studenoga 2015. do veljače 2016.

Direktivom ECN+ osigurat će se to da nacionalna tijela nadležna za tržišno natjecanje pri primjeni istih pravnih odredbi – protumonopolskih pravila EU-a – imaju na raspolaganju učinkovite provedbene instrumente i potrebne resurse za otkrivanje i sankcioniranje poduzeća koja krše pravila EU-a o tržišnom natjecanju. Njome će se osigurati i to da ta tijela mogu potpuno neovisno donositi odluke na temelju činjenica i prava. Tim novim pravilima pridonosi se cilju uspostave istinski jedinstvenog tržišta i promiče opći cilj stvaranja konkurentnih tržišta, otvaranja novih radnih mjesta i ostvarivanja rasta.

Direktiva ECN+ mora se prenijeti u nacionalno zakonodavstvo do 4. veljače 2021. Komisija će pratiti proces prenošenja i pomagati državama članicama u prenošenju Direktive u nacionalno zakonodavstvo unutar roka za provedbu od dvije godine, koji počinje teći od trenutka objave Direktive u Službenom listu.

Ostvarivanje koristi od modernizacije pravila o državnim potporama

Komisija od svibnja 2012. provodi veliki paket reformi koji se odnosi na modernizaciju državnih potpora. Tim se usklađenim paketom reformi državama članicama omogućuje provedba mjera državne potpore kojima se brzo potiču ulaganja, gospodarski rast i otvaranje novih radnih mjesta. U okviru tog paketa 2014. uvedena su nova pravila, prije svega takozvana Uredba o općem skupnom izuzeću (GBER)¹⁴, koja je dodatno izmijenjena 2017. Tim je pravilima smanjeno administrativno opterećenje za mjere potpore kojima se u manjoj mjeri narušava tržišno natjecanje, a koje države članice više ne moraju prijavljivati Komisiji. Istodobno, mjere koje bi mogle ozbiljno narušiti tržišno natjecanje ili fragmentirati jedinstveno tržište i dalje će se pomno provjeravati. Komisija je u kontekstu izrade višegodišnjeg financijskog okvira za razdoblje 2021.–2027. predložila pojednostavnjivanje zajedničkih ulaganja koja uključuju financiranje iz sredstava EU-a i ulaganja država članica dodatnim proširenjem Ovlašćujuće uredbe EU-a o državnim potporama, koja je pravna osnova za donošenje Uredbe o općem skupnom izuzeću.

U pregledu stanja u području državnih potpora za 2018.¹⁵ potvrđene su koristi ostvarene paketom za modernizaciju državnih potpora. Od 2015. više od 96 % novih provedenih mjera potpore bilo je obuhvaćeno Uredbom o općem skupnom izuzeću, čime je državama članicama omogućena brža provedba tih mjera, a naglasak u kontroli državnih potpora u većoj je mjeri stavljen na rješavanje važnijih pitanja. Rastući udio potrošnje koja je obuhvaćena Uredbom o

¹² Direktiva (EU) 2019/1 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018. o ovlašćivanju tijela država članica nadležnih za tržišno natjecanje za učinkovitiju provedbu pravila o tržišnom natjecanju i osiguravanju pravilnog funkcioniranja unutarnjeg tržišta, SL L 11, 14.1.2019., str. 3.–33.

¹³ Prijedlog direktive Europskog parlamenta i Vijeća o ovlašćivanju tijela država članica nadležnih za tržišno natjecanje za učinkovitiju provedbu pravila o tržišnom natjecanju i osiguravanju pravilnog funkcioniranja unutarnjeg tržišta, dostupan na adresi <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52017SC0114>.

¹⁴ Vidjeti http://ec.europa.eu/competition/state_aid/legislation/block.html.

¹⁵ Vidjeti http://ec.europa.eu/competition/state_aid/scoreboard/index_en.html.

općem skupnom izuzeću upućuje i na to da su države članice, u prosjeku, mnogo brže provodile mjere državne potpore koje je Komisija evidentirala, nego što je to bio slučaj u prošlosti: u usporedbi s 2013., prosječno vrijeme potrebno za provedbu mjera državne potpore smanjilo se za 15 %¹⁶.

U području usluga od općega gospodarskog interesa (SGEI), na više od 90 % mjera potpore, prema podacima iz godišnjih izvješća o SGEI-ju koja su podnijele države članice, isto je tako primijenjeno skupno izuzeće na temelju Odluke o SGEI-ju.

Što je korištenje državnih potpora transparentnije, to je vjerojatnije da će provedba biti učinkovitija. U tu svrhu službe Komisije olakšavaju usklađivanje s odredbama o transparentnosti iz paketa za modernizaciju državnih potpora tako što, u suradnji s državama članicama, razvijaju modul za transparentnu dodjelu¹⁷ (engl. Transparency Award Module), a to je informatički alat za podnošenje i objavu podataka o dodjeli državnih potpora u iznosu većem od 500 000 EUR. Do kraja 2018. u modul za transparentnu dodjelu uključilo se 25 država članica. Tih 25 država članica i Island objavili su podatke o više od 43 000 predmeta dodjele potpore.

Komisija je 2018., u skladu sa svojim Smjernicama za bolju regulativu, pokrenula evaluaciju pravila o državnim potporama koja su donesena u okviru paketa za modernizaciju državnih potpora, ali i smjernica za željezničke prijevoznike te komunikacije o kratkoročnom osiguranju izvoznih kredita. Evaluacija se provodi u obliku „provjere prikladnosti”¹⁸ kako bi se provjerilo funkcioniraju li ta pravila zaista kako je predviđeno i jesu li svrsishodna. Time će se dobiti osnova za odluke koje će Komisija donositi u budućnosti o mogućem dodatnom produljenju ili ažuriranju tih pravila.

Nastavlja se borba protiv kartela

Komisija je nedavno uspostavila instrument za anonimne zviždače¹⁹, kojim se osobama koje imaju interna saznanja o kartelskom ponašanju ili drugim povredama protumonopolskih pravila olakšava obavješćivanje Komisije putem dvostrano šifriranog sustava za razmjenu poruka o protutržišnom ponašanju, pri čemu te osobe mogu zadržati svoju anonimnost.

Dobri provedbeni rezultati Komisije u borbi protiv najštetnijih kartela i u 2018. su nastavili dokazivati djelotvornost postupka nagodbe u okviru kojeg je doneseno 75 % svih odluka u 2018. Postupak nagodbe pomaže u bržem razotkrivanju tajnih kartela, čime se oslobađaju vrijedni resursi potrebni za druge istrage. U okviru nagodbe, poduzeća koja su sudjelovala u kartelu priznaju svoje sudjelovanje u kršenju pravila i svoju odgovornost za to. Nagodba Komisiji omogućuje da primijeni pojednostavnjeni postupak i smanji trajanje i troškove istrage, dok poduzeća imaju koristi od bržeg donošenja odluka i smanjenja novčanih kazni za 10 %.

¹⁶ Dodatne i detaljnije informacije mogu se pronaći u prvom dijelu radnog dokumenta službi Komisije koji je priložen ovom Izvješću.

¹⁷ Vidjeti <https://webgate.ec.europa.eu/competition/transparency/public/search/home>.

¹⁸ Aktualnom provjerom prikladnosti obuhvatit će se sljedeće: Uredba o općem skupnom izuzeću (GBER), Uredba o *de minimis* potporama, Smjernice za regionalne potpore, Okvir za istraživanje, razvoj i inovacije (RDI), Komunikacija o državnim potporama za važne projekte od zajedničkog europskog interesa (Komunikacija o VPZEI-jevima), Smjernice o rizičnom financiranju, zračnim lukama i zrakoplovstvu, Smjernice o državnim potporama za energetiku i okoliš, Smjernice za sanaciju i restrukturiranje, Smjernice za željezničke prijevoznike te Komunikacija o kratkoročnom osiguranju izvoznih kredita (posljednja dva dokumenta nisu bila uključena u paket za modernizaciju državnih potpora iz 2012.). Vidjeti https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/initiatives/ares-2018-6623981_hr.

¹⁹ Vidjeti <http://ec.europa.eu/competition/cartels/whistleblower/index.html>.

Komisija je 21. veljače 2018. izrekla novčane kazne u ukupnom iznosu od 546 milijuna EUR za sudjelovanje u kartelu u trima različitim predmetima koji se odnose na pomorski prijevoz automobila i dobavljanje automobilskih dijelova²⁰.

Odluke Komisije u pogledu prijevoznika automobila u pomorskom prometu i dobavljača za automobilsku industriju: borba protiv najštetnijih kartela koji utječu na europske potrošače i industriju

U trima različitim odlukama Komisija je novčano kaznila prijevoznike automobila u pomorskom prometu kaznom od 395 milijuna EUR, dobavljače svjećica kaznom od 76 milijuna EUR i dobavljače kočnih sustava kaznom od 75 milijuna EUR zbog kršenja protumonopolskih pravila EU-a. Sva su poduzeća priznala da su sudjelovala u kartelima i pristala na nagodbu. Svi su predmeti započeli zahtjevima na temelju Obavijesti o oslobađanju od kazni i smanjenju kazni. Uspješni podnositelji zahtjeva za imunitet koji su bili uključeni u te kartele izbjegli su novčane kazne jer su Komisiji otkrili postojanje tih kartela.

Gotovo šest godina, od listopada 2006. do rujna 2012., pet prijevoznika (čileanski pomorski prijevoznik CSAV, japanski prijevoznici „K” Line, MOL i NYK te norveško-švedski prijevoznik WWL-EUKOR) činilo je kartel na tržištu za prijevoz na velike udaljenosti novih automobila, kamiona i drugih velikih vozila, na raznim linijama između Europe i drugih kontinenata. Prijevoznici su se dogovorili da će održavati postojeće stanje na tržištu i međusobno poštovati uobičajeno poslovanje na određenim linijama ili s određenim klijentima navođenjem nerealno visokih cijena ili nenavođenjem ikakvih cijena na natjecajima koje su raspisali proizvođači vozila. Kartel je utjecao na uvoznike automobila, proizvođače vozila (kao izvoznike) i krajnje kupce unutar Europskog gospodarskog prostora (EGP). Komisija je tijekom svoje istrage surađivala s nekoliko tijela za tržišno natjecanje iz cijelog svijeta, među ostalim iz Australije, Kanade, Japana i SAD-a. Prijevoznik MOL razotkrio je postojanje kartela, čime je dobio potpuni imunitet i izbjegao novčanu kaznu od približno 203 milijuna EUR.

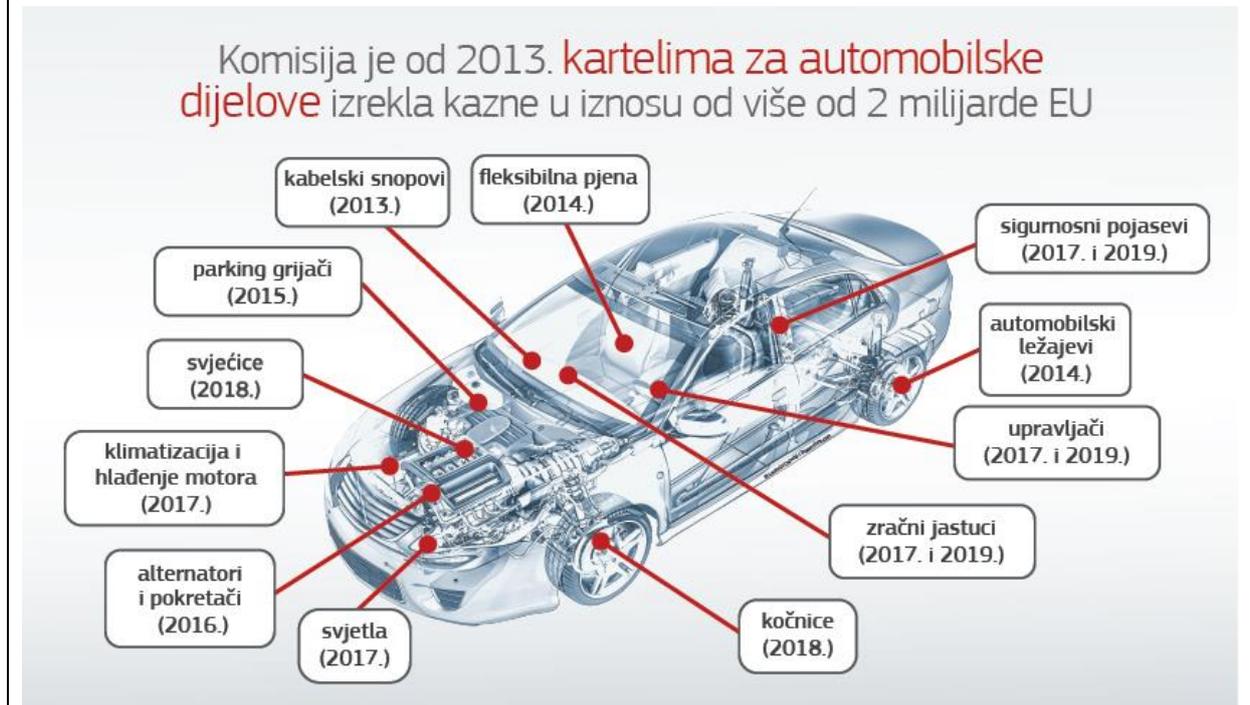
Komisija je unutar automobilskog sektora izrekla sankcije još i u drugim dvama predmetima o kartelu. Jedan se predmet odnosio na svjećice (električni uređaji za automobile), a u okviru njega dobavljači Bosch (Njemačka) i NGK (Japan) sklopili su tajni dogovor s društvom Denso (Japan). Kartel je postojao od 2000. do 2011. i bio je usmjeren na izbjegavanje tržišnog natjecanja međusobnim poštovanjem uobičajenih klijenata sudionika kartela i održavanjem postojećeg stanja u industriji svjećica u EGP-u. Društvo Denso dobilo je potpuni imunitet zbog razotkrivanja postojanja kartela i izbjeglo plaćanje novčane kazne od približno 1 milijun EUR. Druga odluka Komisije odnosila se na dvije povrede u području kočnih sustava. Prvi se kartel odnosio na dobavljanje hidrauličkih kočnih sustava, u njemu su sudjelovala društva TRW (iz SAD-a, sada ZF TRW iz Njemačke), Bosch (Njemačka) i Continental (Njemačka), a postojao je od veljače 2007. do ožujka 2011. Druga povreda trajala je od rujna 2010. do srpnja 2011., a odnosila se na dobavljanje elektroničkih kočnih sustava te su u njoj sudjelovala društva Bosch i Continental. U obje su povrede dobavljači automobilskih dijelova nastojali uskladiti svoje ponašanje na tržištu razmjenom osjetljivih informacija, među ostalim i o elementima određivanja cijena. Razotkrivanjem kartela i dobivanjem potpunog imuniteta društvo TRW izbjeglo je novčanu kaznu od približno 54 milijuna EUR, a društvo Continental kaznu od približno 22 milijuna EUR.

Odluke o kartelima koje se odnose na svjećice i kočne sustave dio su niza velikih istraga o kartelima u sektoru automobilskih dijelova. Komisija je već novčano kaznila dobavljače automobilskih ležajeva²¹,

²⁰ Odluke Komisije od 21. veljače 2018.: predmeti AT.40009 *Prijevoznici automobila u pomorskom prometu*, odluka dostupna na adresi http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_40009, AT.40113 *Svjećice*, odluka dostupna na adresi http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_40113 i AT.39920 *Kočni sustavi*, odluka dostupna na adresi http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_39920.

²¹ Predmet AT.39922 *Automobilski ležajevi*, Odluka Komisije od 19. ožujka 2014., dostupna na adresi http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_39922.

kabelskih snopova za automobile²², fleksibilne pjene koja se koristi (među ostalim) u automobilskim sjedalima²³, parking grijača za automobile i kamione²⁴, alternatora i pokretača²⁵, toplinskih sustava²⁶, sustava osvjetljenja²⁷ i sustava za sigurnost osoba u vozilu²⁸.

Nadalje, Komisija je 18. rujna 2018. pokrenula detaljnu istragu o mogućem tajnom dogovoru proizvođača automobila o tehnološkom razvoju sustava za pročišćavanje emisija za osobne automobile. U listopadu 2017. Komisija je u okviru svoje početne istrage u tom predmetu provela inspekcije u prostorima BMW-a, Daimlera, Volkswagena i Audija u Njemačkoj. Komisija istražuje jesu li se ta poduzeća dogovorila da se neće međusobno natjecati u razvijanju i uvođenju sustava za kontrolu emisija za automobile koji se prodaju u EGP-u. Predmet istrage sljedeći su sustavi za kontrolu emisija: sustavi za selektivnu katalitičku redukciju (SCR), kojima se smanjuju emisije dušikova oksida (NO_x) u osobnim automobilima s dizelskim motorom, te filtri čestica za benzinske motore (OPF), kojima se smanjuju emisije čestica iz osobnih automobila s benzinskim motorom. Pokretanjem formalnog postupka ne prejudicira se ishod istrage.

Komisija je 21. ožujka 2018. donijela odluku²⁹ u pogledu kartela u sektoru kondenzatora. Kondenzatori su električne komponente koje pohranjuju energiju, a nalaze se u velikom broju

²² Predmet AT.39748 *Kabelski snopovi za automobilsku industriju*, Odluka Komisije od 10. srpnja 2013., dostupna na adresi http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_39748.

²³ Predmet AT.39801 *Poliuretanska pjena*, Odluka Komisije od 29. siječnja 2014., dostupna na adresi http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_39801.

²⁴ Predmet AT.40055 *Parking grijači*, Odluka Komisije od 17. lipnja 2015., dostupna na adresi http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_40055.

²⁵ Predmet AT.40028 *Alternatori i pokretači*, Odluka Komisije od 27. siječnja 2016., dostupna na adresi http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_40028.

²⁶ Predmet AT.39960 *Toplinski sustavi*, Odluka Komisije od 8. ožujka 2017., dostupna na adresi http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_39960.

²⁷ Predmet AT.40013 *Sustavi osvjetljenja*, Odluka Komisije od 21. lipnja 2017., dostupna na adresi http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_40013.

²⁸ Predmet AT.39881 *Sustavi za sigurnost osoba u vozilu*, Odluka Komisije od 22. studenoga 2017., dostupna na adresi http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_39881.

elektroničkih uređaja koje koriste potrošači. Osam proizvođača kažnjeno je novčanom kaznom u ukupnom iznosu od 254 milijuna EUR za sudjelovanje u kartelu u razdoblju od 1998. do 2012.

Komisija sankcionira preuranjenu provedbu u području koncentracija

Pravilima EU-a o koncentracijama zahtijeva se da društva prijave Komisiji svoje planirane koncentracije koje su značajne za EU kako bi ih Komisija mogla ocijeniti („zahtjev o prijavi”) te da ne provode koncentracije dok ih Komisija ne odobri („obveza privremene odgode”). Obvezom privremene odgode sprečavaju se potencijalno nepopravljivi negativni učinci transakcija na jedinstveno tržište dok Komisija ne donese odluku na temelju istrage.

Komisija je 24. travnja 2018. kaznila društvo Altice³⁰, sa sjedištem u Nizozemskoj, novčanom kaznom od 124,5 milijuna EUR zbog toga što je zaključio preuzimanje portugalskog telekomunikacijskog operatera PT Portugal prije prijave Komisiji ili odobrenja Komisije (takozvano „trčanje pred rudo”). Ta bi novčana kazna trebala odvratiti ostala društva od kršenja pravila. Provedbom koncentracija prije prijave ili odobrenja narušava se učinkovitost sustava EU-a za kontrolu koncentracija, kojim se europski potrošači štite od koncentracija koje bi dovele do viših cijena ili smanjene mogućnosti izbora.

3. Rješavanje novih problema u području digitalnog gospodarstva

Tržišta su se znatno promijenila u proteklih šest desetljeća postojanja europske politike tržišnog natjecanja. To se ponajprije odnosi na digitalizaciju gospodarstva koja je temeljito promijenila ponašanje potrošača i način na koji tržišta funkcioniraju.

Pritom je osobito problematično pitanje podataka u kontekstu rastuće važnosti algoritama. Podaci su algoritmima potrebni za učenje: što je veća količina podataka, to su algoritmi inteligentniji. Drugo važno pitanje odnosi se na rastuću moć digitalnih platformi koje imaju dvostruku ulogu time što služe kao distribucijski kanal za druge korisnike, a istodobno stavljaju vlastite proizvode na tržište. Kako bi se u najvećoj mogućoj mjeri iskoristili potencijal i mogućnosti koje pruža digitalna tehnologija, Europi je potrebno istinski povezano jedinstveno digitalno tržište. Politika tržišnog natjecanja nezaobilazna je u stvaranju jedinstvenog digitalnog tržišta koje dobro funkcionira.

Digitalno je doba u prvi plan dovelo sasvim nove sudionike na tržištu, među kojima su neki vrlo brzo narasli i postali glavni pružatelji tehnoloških usluga. Iako su inovacije tih uspješnih poduzeća, koja imaju vladajući položaj na mnogim novim digitalnim tržištima i onima u nastajanju, olakšale život građanima i poduzećima, i dalje je neophodno onemogućiti tim poduzećima da iskoriste svoj utjecaj za ugrožavanje konkurencije. Kako bi se osiguralo da tržišta u Europi služe ljudima, a ne obrnuto, već postoji uredba o pravilima zaštite podataka³¹,

²⁹ Predmet AT.40136 *Kondenzatori*, Odluka Komisije od 21. ožujka 2018., dostupna na adresi http://ec.europa.eu/competition/elojade/iseef/case_details.cfm?proc_code=1_40136.

³⁰ Predmet M.7993 *Altice / Portugal* (postupak u skladu s člankom 14. stavkom 2.), Odluka Komisije od 24. travnja 2018., dostupna na adresi http://ec.europa.eu/competition/elojade/iseef/case_details.cfm?proc_code=2_M_7993.

³¹ Vidjeti Uredbu (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ (Opća uredba o zaštiti podataka), SL L 119, 4.5.2016., str. 1.–88.

a Vijeće i Parlament razmatraju i uredbu kojom se promiču obveze internetskih platformi u pogledu transparentnosti³².

Komisija je 2018. započela postupak razmatranja o tome kako politika tržišnog natjecanja može najbolje služiti europskim potrošačima u svijetu koji se brzo mijenja. Komisija je u tu svrhu imenovala profesoricu Heike Schweitzer, profesora Jacquesa Crémera i docenta Yves-Alexandrea de Montjoyea kao posebne savjetnike za buduće izazove povezane s digitalizacijom u području politike tržišnog natjecanja³³. Izvješće posebnih savjetnika „Politika tržišnog natjecanja za digitalno doba” objavljeno je 4. travnja 2019.³⁴ U svojem izvješću posebni savjetnici i. navode što smatraju glavnim posebnim značajkama digitalnih tržišta; ii. iznose stajališta o ciljevima prava EU-a o tržišnom natjecanju u digitalnom dobu; i iii. razmatraju primjenu pravila o tržišnom natjecanju na digitalne platforme i podatke te ulogu kontrole koncentracija u očuvanju tržišnog natjecanja i inovacija. Izvješće je osmišljeno kao doprinos Komisijinu tekućem postupku razmatranja o tome kako politika tržišnog natjecanja može najbolje služiti europskim potrošačima u svijetu koji se brzo mijenja.

Provedba protumonopolskih pravila kojima se štite inovacije na digitalnim tržištima

Komisija je 18. srpnja 2018. donijela odluku³⁵ u kojoj je utvrdila da je Google zloupotrijebio svoj vladajući položaj na tržištu te mu je izrekla novčanu kaznu od 4,34 milijarde EUR zbog protutržišnih ograničenja koja od 2011. nameće proizvođačima mobilnih uređaja i pružateljima usluga mreže kako bi učvrstio svoj vladajući položaj na tržištu općeg internetskog pretraživanja.

Predmet „Google Android”: ponovno uspostavljanje koristi od učinkovitog tržišnog natjecanja u mobilnom segmentu za europske potrošače

Googleova je tražilica njegov vodeći proizvod, koji mu godišnje donosi prihode od oglašavanja u iznosu koji premašuje 95 milijardi USD, uglavnom zbog povećanog korištenja pametnih mobilnih uređaja. Danas mobilni internet čini više od polovine globalnog internetskog prometa. Štoviše, približno 80 % pametnih mobilnih uređaja u Europi i svijetu koristi Android kao operativni sustav što ukupno čini više od 2,2 milijarde uređaja.

Komisijina odluka obuhvaća tri vrste ograničenja koje je Google nametnuo proizvođačima mobilnih uređaja i pružateljima usluga mreže kako bi osigurao usmjeravanje prometa na Google Search:

- prvo, Google je zahtijevao od proizvođača da predinstaliraju aplikaciju za Googleovu tražilicu i aplikaciju za Googleov preglednik na uređajima koji koriste mobilni operativni sustav Android. Proizvođači su morali na to pristati ako su htjeli imati mogućnost prodavanja uređaja s Googleovom trgovinom aplikacijama,
- drugo, Google je plaćao proizvođačima i pružateljima usluga mreže kako bi osigurao da na tim uređajima bude predinstalirana samo aplikacija za Googleovu tražilicu,
- treće, Google je ometao razvoj konkurentskih mobilnih operativnih sustava kako ne bi pružili platformu na kojoj bi konkurentske tražilice ostvarivale promet.

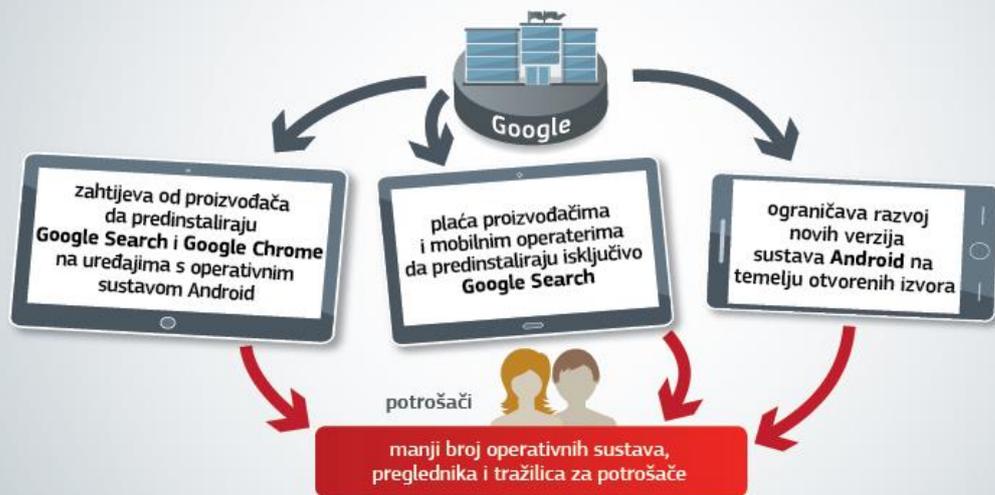
³² Vidjeti Komisijin Prijedlog uredbe o promicanju pravednosti i transparentnosti za poslovne korisnike usluga internetskog posredovanja <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/regulation-promoting-fairness-and-transparency-business-users-online-intermediation-services>.

³³ Vidjeti <https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2014-2019/vestager/announcements/commission-appoints-professors-heike-schweitzer-jacques-cremer-and-assistant-professor-yves-en> i <http://ec.europa.eu/competition/scp19/>.

³⁴ Vidjeti <http://ec.europa.eu/competition/publications/reports/kd0419345enn.pdf>

³⁵ Predmet AT.40099 *Google Android*, Odluka Komisije od 18. srpnja 2018., dostupna na adresi http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_40099.

Google ograničenjima sustava Android nezakonito štiti svoj dominantni položaj u području općeg internetskog pretraživanja

U Komisijinoj se odluci zaključuje da su navedene tri vrste zloupotrebe dio opće Googleove strategije za učvršćivanje njegova vladajućeg položaja na tržištu općeg internetskog pretraživanja u trenutku kad važnost mobilnog interneta postaje sve veća.

Iako vladajući položaj na tržištu sam po sebi nije protuzakonit na temelju protumonopolskih pravila EU-a, poduzeća u vladajućem položaju imaju posebnu odgovornost i ne smiju zloupotrebjavati svoj vladajući položaj na tržištu ograničavanjem tržišnog natjecanja ni na tržištu na kojem su u vladajućem položaju niti na zasebnim, ali povezanim, tržištima. Google je svojim ponašanjem ostalim poduzećima uskratio mogućnost tržišnog natjecanja i inovacija na temelju kvalitete te je stoga prekršio protumonopolska pravila EU-a. Kao najvažnije, Google je europskim potrošačima uskratio koristi od djelotvornog tržišnog natjecanja u mobilnom segmentu, koji je vrlo važan.

Odlukom Komisije zahtijeva se od Googlea da svoje nezakonito postupanje potpuno okonča u roku od 90 dana od donošenja te odluke. Najmanje što se u odluci Komisije od Googlea zahtijeva jest da okonča prethodno opisane tri vrste ograničenja i da ih ne ponavlja. Odlukom se Googleu nalaže i da se uzdrži od postupaka koji imaju isti ili jednakovrijedan cilj ili učinak kao navedeni postupci. Komisija će vrlo pomno pratiti pridržava li se Google zahtjevâ iz te odluke. Tom se odlukom Google ne sprečava da uspostavi razuman, pošten i objektivan sustav kojim će osigurati pravilno funkcioniranje uređaja s operativnim sustavom Android na kojima se upotrebljavaju Googleove zaštićene aplikacije i usluge; međutim, Google pritom ne smije utjecati na slobodu proizvođača uređaja da proizvode uređaje koji se temelje na varijantama Androida.

Komisija je 2018. nastavila istraživati ograničenja koja je Google nametnuo određenim internetskim stranicama trećih strana u pogledu prikazivanja oglasa Googleovih konkurenata pri pretraživanju na internetu (predmet AdSense). Komisija je 20. ožujka 2019. zbog tih ograničenja Googleu izrekla novčanu kaznu od 1,49 milijardi EUR³⁶.

³⁶ Predmet AT.40411 *Google Search (AdSense)*, dostupan na adresi http://ec.europa.eu/competition/elojade/iseif/case_details.cfm?proc_code=1_40411. Vidjeti i: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-19-1770_en.htm.

Komisija je 24. siječnja 2018. izrekla novčanu kaznu poduzeću Qualcomm³⁷ u iznosu od 997 milijuna EUR zbog zloupotrebljavanja svojeg vladajućeg položaja na tržištu sklopova čipova za osnovni radiofrekvencijski pojas usklađenih sa standardom LTE, čime je Qualcomm prekršio protumonopolska pravila EU-a. Odlukom Komisije od poduzeća Qualcomm zahtijeva se da se ubuduće suzdrži od bilo kakvih postupaka koji imaju isti ili jednakovrijedan cilj ili učinak. Tržište sklopova čipova za osnovni radiofrekvencijski pojas usklađenih sa standardom LTE obilježavaju visoke prepreke za ulazak, a na njemu je Qualcomm uvjerljivo najveći svjetski dobavljač. Qualcomm je u razdoblju od 2011. do 2016. platio znatne iznose Appleu uz uvjet da Apple u svojim uređajima iPhone i iPad koristi isključivo Qualcommove sklopove čipova. Tim plaćanjima za isključivost konkurentima je uskraćena mogućnost tržišnog natjecanja na temelju kvalitete, a europskim potrošačima uskraćene su koristi od stvarne mogućnosti izbora i inovacija.

Djelotvornom provedbom protukartelskih pravila štite se konkurentne ulazne cijene za digitalne uređaje

Komisija je 21. ožujka 2018. kaznila osam proizvođača kondenzatora (Elna, Hitachi Chemical, Holy Stone, Matsuo, NEC Tokin, Nichicon, Nippon Chemi-Con i Rubycon) novčanom kaznom od 254 milijuna EUR³⁸ zbog sudjelovanja u kartelu dobavljača elektrolitskih kondenzatora, koji je postojao 14 godina. Kondenzatori su električne komponente koje elektrostatički pohranjuju energiju u električnom polju, a koriste se u velikom broju električnih i elektroničkih proizvoda.

Sastanci i kontakti kartela odvijali su se uglavnom u Japanu, ali kartelsko postupanje odvijalo se na globalnoj razini, uključujući EGP. Poduzeća su se redovito sastajala i razmjenjivala poslovno osjetljive informacije o budućim cijenama i o budućoj ponudi i potražnji. To se radilo u cilju usklađivanja budućeg ponašanja i izbjegavanja cjenovnog natjecanja. Društvo Sanyo Electric Co., Ltd. i njegovo matično društvo Panasonic Corporation dobili su potpuni imunitet jer su Komisiji razotkrili postojanje kartela, čime su izbjegli novčanu kaznu.

Istraga Komisije provedena je u okviru aktivnosti na globalnoj razini. Tijela za tržišno natjecanje u Brazilu, Japanu, Singapuru i Tajvanu već su prije odluke Komisije izrekla novčane kazne sudionicima u kartelu za kondenzatore. U listopadu 2018. društvo Nippon Chemi-Con postalo je osmo društvo kojem je izrečena novčana kazna u Sjedinjenim Američkim Državama. Ubrzo nakon toga, u prosincu 2018., uslijedila je odluka južnokorejskog tijela za tržišno natjecanje kojom je novčano kažnjeno devet društava.

Protumonopolskim pravilima EU-a štite se cjenovno natjecanje i bolji izbor za potrošače u području e-trgovine

E-trgovina stvara znatne mogućnosti za potrošače i za poduzeća. Europski potrošači mogu imati pristup širem izboru robe i usluga, mogu kupovati preko granica te uspoređivati cijene prodavača u cijeloj Europi. Slično tomu, poduzeća mogu trgovati na cijelom jedinstvenom tržištu s više od 500 milijuna ljudi korištenjem samo jedne internetske stranice kao svojeg izloga. Brzorastuće tržište internetske trgovine u Europi trenutno vrijedi više od 500 milijardi EUR na godišnjoj razini, pri čemu više od polovine Europljana kupuje na internetu.

³⁷ Predmet AT.40220 *Qualcomm (plaćanja za isključivost)*, Odluka Komisije od 24. siječnja 2018., dostupna na adresi http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_40220.

³⁸ Predmet AT.40136 *Kondenzatori*, Odluka Komisije od 21. ožujka 2018., dostupna na adresi http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_40136.

U istraživanju Komisije o sektoru e-trgovine, čije je rezultate Komisija objavila 10. svibnja 2017.³⁹ kao dio Strategije jedinstvenog digitalnog tržišta, pokazalo se da su ograničenja povezana s preprodajnim cijenama uvjerljivo najčešća ograničenja tržišnog natjecanja u e-trgovini. Stoga je učinkovita provedba tržišnog natjecanja od velike važnosti u tom području. U nalazima izvješća jasno se vidi i povećano korištenje automatskih računalnih programa koje trgovci na malo koriste za praćenje i određivanje cijena.

Rješavanje pitanja intervencija u cijene: Komisija je izrekla novčane kazne četirima proizvođačima potrošačke elektronike zbog određivanja fiksnih preprodajnih cijena na internetu

Komisija je 24. srpnja 2018. donijela zasebne odluke⁴⁰ kojima je društvima Asus (Tajvan), Denon & Marantz, Pioneer (Japan) i Philips (Nizozemska) izrekla novčane kazne u ukupnom iznosu od 111 milijuna EUR zbog ograničavanja mogućnosti svojih trgovaca na malo na internetu da sami određuju svoje maloprodajne cijene za potrošačke elektroničke proizvode u širokoj upotrebi, primjerice, za kuhinjske aparate, prijenosna računala i hi-fi proizvode. Ta vrsta postupanja naziva se održavanje preprodajnih cijena. Ta četiri društva postupala su na taj način u razdoblju od 2011. do 2015. Intervencijama u cijene ograničavalo se učinkovito cjenovno natjecanje među trgovcima na malo što je imalo neposredne posljedice za milijune europskih potrošača, koji su bili suočeni s višim cijenama kuhinjskih aparata, sušila za kosu, prijenosnih računala, slušalica i mnogih drugih proizvoda koji se mogu kupiti kod trgovaca na malo na internetu.

Ta četiri proizvođača osobito su intervenirala kod trgovaca na malo na internetu koji su nudili njihove proizvode po niskim cijenama. Ako se ti trgovci na malo ne bi pridržavali cijena koje su zahtijevali proizvođači, bili bi suočeni sa sankcijama, primjerice, blokiranjem isporuke proizvoda. Mnoga poduzeća koriste algoritme za određivanje cijena s pomoću kojih automatski prilagođavaju svoje cijene cijenama svojih konkurenata. Stoga su ograničenja pri određivanju cijena koja su uvedena trgovcima na malo na internetu s niskim cijenama imala za posljedicu širi učinak na opće cijene tih potrošačkih elektroničkih proizvoda na internetu. Štoviše, korištenje sofisticiranih alata za praćenje omogućilo je proizvođačima da učinkovito prate određivanje preprodajnih cijena u distribucijskoj mreži i da brzo interveniraju u slučaju smanjenja cijena.

Sva četiri društva surađivala su s Komisijom tako što su dostavila relevantne dokaze i izričito priznala činjenice i kršenje protumonopolskih pravila EU-a. Zahvaljujući toj suradnji Komisija je ubrzala svoju istragu te se povećao učinak i relevantnost odluke Komisije. Ta su društva istodobno ostvarila korist od smanjenja novčanih kazni ovisno o razmjerima njihove suradnje, u rasponu od 40 % (u slučaju društava Asus, Denon & Marantz i Philips) do 50 % (u slučaju društva Pioneer).

U svojem konačnom izvješću o istraživanju o sektoru e-trgovine Komisija je utvrdila da se više od deset posto ispitanih trgovaca na malo u svojim sporazumima o distribuciji susrelo s ograničenjima u pogledu prekogranične prodaje.

Komisija je 17. prosinca 2018. izrekla novčanu kaznu poduzeću za proizvodnju odjeće Guess u iznosu od gotovo 40 milijuna EUR zbog protutržišnih sporazuma o blokiranju prekogranične prodaje. Guess je svojim sporazumima o distribuciji pokušao spriječiti potrošače iz EU-a da kupuju u drugim državama članicama tako što je onemogućio trgovcima

³⁹ Vidjeti http://ec.europa.eu/competition/antitrust/sector_inquiry_final_report_hr.pdf.

⁴⁰ Odluke Komisije od 24. srpnja 2018.: predmeti (vertikalna ograničenja) AT.40181 *Philips*, odluka dostupna na adresi http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_40181; AT.40182 *Pioneer*, odluka dostupna na adresi http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_40182; AT.40465 *Asus*, odluka dostupna na adresi http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_40465; and AT.40469 *Denon & Marantz*, odluka dostupna na adresi http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_40469.

na malo da se oglašavaju i da prodaju preko granice. To je poduzeću omogućilo da održi nerealno visoke maloprodajne cijene, ponajprije u zemljama srednje i istočne Europe. Guess je u potpunosti surađivao s Komisijom tako što je priznao povredu i dostavio relevantne dokaze te je stoga ostvario korist od smanjenja novčane kazne za 50 %.⁴¹

Odluka u predmetu Guess nastavlja se na rezultate istraživanja o tom sektoru. Komisija je tu istragu pokrenula kao samostalan postupak, neovisno o istraživanju o sektoru. Nadalje, tom se odlukom rješava pitanje ograničenja prodaje koja su u suprotnosti s jedinstvenim tržištem te se njome dopunjuju pravila o neopravdanom geografskom blokiranju, koja su na snazi od 3. prosinca 2018⁴².

Pravilima EU-a o državnim potporama omogućuje se europskim vladama da podupiru uvođenje širokopoljnih mreža

Komisija je ciljeve iz svoje „digitalne agende” i ciljeve za „gigabitno društvo”⁴³ odredila kao neke od svojih strateških prioriteta. Procjenjuje se da će za ostvarivanje ciljeva povezivosti na jedinstvenom digitalnom tržištu za 2020. i 2025. biti potrebna ukupna ulaganja od približno 500 milijardi EUR u narednom desetljeću. Iako se očekuje da će se veliki dio tih ulaganja pokriti iz privatnog financiranja, javno je financiranje potrebno kako bi se osiguralo da ruralna i udaljena područja ne budu zapostavljena. Kontrolom državnih potpora nastoji se osigurati da se takvim javnim ulaganjima ne istiskuju (planirana) privatna ulaganja te da javno financirana infrastruktura bude otvorena za tržišno natjecanje svih operatera. U tom je kontekstu Europska komisija 2018., na temelju Smjernica za širokopoljne mreže⁴⁴, odobrila bavarski projekt⁴⁵ o uvođenju mreža vrlo visokog kapaciteta u šest općina. Komisija je tad prvi put istražila neku mjeru potpore koja je predviđena ciljevima iz Komunikacije o gigabitnom društvu. Brzine prijenosa u ciljanim područjima znatno su veće od onih koje su korisnici tamo dosad imali. Zahvaljujući tim novim mrežama ostvarit će se znatno poboljšanje u skladu sa strateškim ciljevima iz Komunikacije o gigabitnom društvu.

Pravilima EU-a o državnim potporama omogućuje se državama članicama da zajednički podupiru važne projekte od zajedničkog europskog interesa

Komisija je u lipnju 2014. donijela Komunikaciju o važnim projektima od zajedničkog europskog interesa (VPZEI)⁴⁶, kojom se nastoji poticati države članice na potporu projektima koji nedvojbeno pridonose gospodarskom rastu, otvaranju novih radnih mjesta i jačanju konkurentnosti u Europi. Okvirom za VPZEI dopunjuju se druga pravila o državnim

⁴¹ Odluka Komisije od 17. prosinca 2018.: protumonopolni predmet AT.40428 *Guess*, odluka dostupna na adresi

http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_40428http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_40428.

⁴² Uredba (EU) 2018/302 Europskog parlamenta i Vijeća od 28. veljače 2018. o rješavanju pitanja neopravdanoga geografskog blokiranja i drugih oblika diskriminacije na unutarnjem tržištu na temelju državljanstva, mjesta boravišta ili mjesta poslovnog nastana klijenata te o izmjeni uredbi (EZ) br. 2006/2004 i (EU) 2017/2394 i Direktive 2009/22/EZ, SL L 60 I, 2.3.2018., str. 1.–15.

⁴³ Vidjeti <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/communication-connectivity-competitive-digital-single-market-towards-european-gigabit-society>. Vidjeti i <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/broadband-europe>.

⁴⁴ Komunikacija Komisije – Smjernice EU-a za primjenu pravila o državnim potporama u odnosu na brzo uvođenje širokopoljnih mreža, SL C 25, 26.1.2013., str. 1.–26.

⁴⁵ Predmet SA.48418 *Bavarski gigabitni pilot-projekt – Njemačka*, dostupan na adresi http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_48418.

⁴⁶ Komunikacija Komisije – Kriteriji za analizu jesu li državne potpore za promicanje provedbe važnih projekata od zajedničkog europskog interesa spojive s unutarnjim tržištem, SL C 188, 20.6.2014., str. 4.–12.

potporama, primjerice, Uredba o općem skupnom izuzeću⁴⁷ i Okvir za istraživanje, razvoj i inovacije⁴⁸, kojim se omogućuje da se podupiru inovativni projekti i istodobno osigurava da potencijalna narušavanja tržišnog natjecanja budu ograničena. Tim se pravilima stoga omogućuju revolucionarna istraživanja i inovacije te široko dijeljenje rezultata i istodobno jamči da potpore iz sredstava poreznih obveznika uistinu služe europskim građanima.

Komisija je u prosincu 2018. utvrdila da je integrirani projekt koji su zajednički prijavile Francuska⁴⁹, Njemačka⁵⁰, Italija⁵¹ i Ujedinjena Kraljevina⁵² za istraživanje i inovacije u području mikroelektronike u skladu s pravilima EU-a o državnim potporama te da pridonosi zajedničkom europskom interesu. Komisija je mikroelektroniku odredila kao jednu od šest ključnih razvojnih tehnologija za koje se smatra da će biti od presudne važnosti za budući industrijski razvoj⁵³.

Te četiri države članice osigurat će financiranje u iznosu do 1,75 milijardi EUR za taj projekt koji je usmjeren na omogućivanje istraživanja i razvoj inovativnih tehnologija i komponenti (npr. čipova, napredne optičke opreme, integriranih sklopova i pametnih senzora) koji se mogu integrirati u velikom nizu daljnjih primjena. To uključuje potrošačke uređaje, npr. kućanske aparate i automatizirana vozila, te komercijalne i industrijske uređaje, npr. upravljačke sustave za baterije koje se koriste za električnu mobilnost i pohranjivanje energije. Konkretno, očekuje se da će se tim projektom stimulirati dodatna istraživanja i inovacije niže u proizvodnom lancu, a osobito ona povezana sa širokim područjem interneta stvari te s umreženim automobilima ili automobilima bez vozača. Projektom se nastoji dodatno potaknuti privatna ulaganja u iznosu od 6 milijardi EUR, a trebao bi se dovršiti do 2024.

4. Politikom tržišnog natjecanja podupiru se ciljevi EU-a u području energetike i okoliša

Komisija nastavlja s radom na europskoj energetskej uniji u kojoj je omogućen slobodan i siguran protok čiste energije. Pouzdana opskrba energijom, po razumnim cijenama podjednako za poduzeća i potrošače i s minimalnim utjecajem na okoliš, od ključne je važnosti za europsko gospodarstvo.

Državna potpora namijenjena „ozelenjivanju” gospodarstva

Pravila o državnim potporama imaju ključnu ulogu u promicanju zelenih i energetski učinkovitih načina proizvodnje i potrošnje električne energije. Njima se podupiru i ulaganja potrebna za osiguravanje opskrbe uz istodobnu dekarbonizaciju europskog energetskeg sustava. U toj se mjeri pravilima o državnim potporama pomaže EU-u u postizanju ambicioznih energetskeg i klimatskeg ciljeva uz najniže moguće troškove za porezne obveznike i bez neopravdanog narušavanja tržišnog natjecanja na jedinstvenom tržištu; njima

⁴⁷ Vidjeti http://ec.europa.eu/competition/state_aid/legislation/block.html#gber.

⁴⁸ Komunikacija Komisije – Okvir Zajednice za državne potpore za istraživanje i razvoj i inovacije, SL C 198, 27.6.2014., str. 1.–29.

⁴⁹ Predmet SA.46705 VPZEI u području mikroelektronike – Francuska, dostupan na adresi http://ec.europa.eu/competition/elojade/iseef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_46705.

⁵⁰ Predmet SA.46578 VPZEI u području mikroelektronike – Njemačka, dostupan na adresi http://ec.europa.eu/competition/elojade/iseef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_46578.

⁵¹ Predmet SA.46595 VPZEI u području mikroelektronike – Italija, dostupan na adresi http://ec.europa.eu/competition/elojade/iseef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_46595.

⁵² Predmet SA.46590 VPZEI u području mikroelektronike – Ujedinjena Kraljevina, dostupan na adresi http://ec.europa.eu/competition/elojade/iseef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_46590.

⁵³ Vidjeti http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-6862_en.htm.

se pridonosi i ostvarivanju obveza preuzetih u okviru Pariškog sporazuma o smanjenju emisija u EU-u za najmanje 40 % do 2030.

Razina provedbe pravila o državnim potporama u području obnovljivih izvora energije ostala je vrlo visoka 2018. Komisija je odobrila 21 program potpore za obnovljive izvore energije i energetske učinkovite elektrane. Kao posljedica toga, gotovo svim su državama članicama dosad odobrene državne potpore za njihove programe potpore za obnovljive izvore energije i kombiniranu proizvodnju topline i električne energije. Primjerice, u Flandriji visokoučinkovita postrojenja za kombiniranu proizvodnju topline i električne energije dobivaju certifikate u zamjenu za uštedu energije, a ti se certifikati mogu prodavati na tržištu radi ostvarivanja dodatnih prihoda povrh onih koji se ostvaruju na temelju uobičajenih tržišnih cijena električne energije⁵⁴.

Odobrenja za državne potpore koja su 2018. izdana u području obnovljivih izvora energije temeljila su se na Smjernicama o državnim potporama za zaštitu okoliša i energiju iz 2014. Tim se smjernicama sve većem broju država članica omogućuje da potiču iskorištavanje obnovljivih izvora energije konkurentnim i tehnološki neutralnim natjecajima te da integriraju obnovljive izvore energije u tržište električne energije. Time su smanjeni troškovi za potrošače u cjelokupnom elektroenergetskom sustavu. Na primjer, u okviru prvog tehnološki neutralnog natjecaja u Danskoj koji je odobren 2018. ostvarene su rekordno niske cijene pri čemu su potporu dobili i projekti solarnih elektrana i projekti kopnenih vjetroelektrana.

Nadalje, Komisija je 26. veljače 2018. odobrila⁵⁵ program javnih potpora u vrijednosti od 70 milijuna EUR za električne autobuse i infrastrukturu za punjenje u Njemačkoj koji će se provoditi do kraja 2021. Kako bi ispunili uvjete za potporu, javni prijevoznici moraju se pobrinuti da se njihovi električni i punjivi hibridni autobusi pune električnom energijom iz obnovljivih izvora. Komisija je 14. studenoga 2018. odobrila⁵⁶ javnu potporu u vrijednosti od 107 milijuna EUR za ekološki prihvatljivije autobuse u Njemačkoj, odnosno za prilagodbu dizelskih autobusa koji se koriste u javnom putničkom prijevozu u približno 90 općina u kojima su 2016. ili 2017. premašena ograničenja za emisije dušikovih oksida. Obje su mjere u skladu s ciljevima EU-a o zaštiti okoliša, s Europskom strategijom za mobilnost s niskom razinom emisije, te s potporom EU-a za prelazak na vozila bez emisija u gradovima i za stvaranje tržišta za takva vozila.

Reguliranje tržišta električne energije uz istodobno ostvarivanje energetske i klimatske ciljeve EU-a

Mehanizmima za razvoj kapaciteta nastoji se zajamčiti sigurnost opskrbe električnom energijom. Mehanizmima za razvoj kapaciteta obično se pružaju dodatne nagrade pružateljima kapaciteta, povrh prihoda koji ostvaruju prodajom električne energije na tržištu, u zamjenu za održavanje postojećih kapaciteta ili ulaganje u nove kapacitete kojima se jamči sigurnost opskrbe električnom energijom. Međutim, mehanizmima za razvoj kapaciteta ne mogu se zamijeniti reforme tržišta električne energije na nacionalnoj i europskoj razini. Države članice moraju istodobno provoditi tržišne reforme radi rješavanja tržišnih ili regulatornih nedostataka koji narušavaju poticaje za energetske operatere da ulažu u energetske kapacitete u skladu s ciljevima Unije o dekarbonizaciji.

⁵⁴ Vidjeti http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-821_en.htm.

⁵⁵ Predmet SA.48190 Program potpore za nabavu električnih autobusa za gradski javni prijevoz, dostupan na adresi http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_48190.

⁵⁶ Predmet SA.51450 Program za prilagodbu dizelskih autobusa u lokalnom javnom prijevozu, dostupan na adresi http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_51450.

Komisija je u svojem Izvješću o sektorskom istraživanju o mehanizmima za razvoj kapaciteta iz 2016.⁵⁷ zaključila da se mehanizmima za razvoj kapaciteta može utjecati na kombinaciju načina proizvodnje te da oni posebno mogu biti u interakciji s instrumentima usmjerenima na poticanje dekarbonizacije. Kako bi se promicali kapaciteti koji se ne temelje na energiji iz fosilnih goriva, Komisija je predložila da se s pomoću kriterija prihvatljivosti ili raspodjele za mehanizme za razvoj kapaciteta omogući da se operatori kapaciteta iz obnovljivih izvora i operatori kapaciteta za upravljanje potrošnjom natječu zajedno s ostalim kapacitetima. U suprotnom bi se mehanizmima za razvoj kapaciteta mogli ugroziti ciljevi dekarbonizacije uz istodobno povećanje cijene za sigurnost opskrbe.

Politički dogovor o paketu Čista energija za sve Europljane postignut je 18. prosinca 2018.⁵⁸ Taj je paket važan korak prema dekarbonizaciji europskog energetskeg sustava. U buduće mehanizme za razvoj kapaciteta ugradit će se nove gornje granice u pogledu emisija ugljika koji potječe iz fosilnih goriva. Osim toga, tim se paketom uvodi novi model tržišta radi stvaranja odgovarajućih poticaja za ulaganja i omogućivanja daljnjeg razvoja u pogledu iskorištavanja obnovljivih izvora energije u elektroenergetskom sektoru.

Mjerama državne potpore i dalje se osigurava opskrba energijom za europske građane i poduzeća

Komisija je 7. veljače 2018.⁵⁹ odobrila šest mehanizama za razvoj kapaciteta za električnu energiju kako bi se zajamčila sigurnost opskrbe u Belgiji⁶⁰, Francuskoj⁶¹, Njemačkoj⁶², Grčkoj⁶³, Italiji⁶⁴ i Poljskoj⁶⁵. Dodatni mehanizam za razvoj kapaciteta za Grčku odobren je 30. srpnja 2018.⁶⁶ Komisija je u svojim odlukama, koje se temelje na Smjernicama o državnim potporama za zaštitu okoliša i energiju iz 2014., utvrdila da će te mjere pridonijeti sigurnosti opskrbe, a da pritom neće prouzročiti povećanje cijena električne energije za potrošače ili otežati protok električne energije preko granica država članica EU-a te da su one stoga u skladu s pravilima EU-a o državnim potporama.

Tih sedam odobrenih mehanizama za razvoj kapaciteta odnosi se na više od polovine stanovništva EU-a. Oni obuhvaćaju niz različitih vrsta mehanizama kojima se odgovara na posebne potrebe svake pojedine države članice. S pomoću tih sedam odluka podupire se Komisijina strategija za energetske uniju kako bi se Europi omogućila sigurna i konkurentna energija.

S obzirom na EU-ov sustav trgovanja emisijama (ETS), pravila o državnim potporama imaju ključnu ulogu i u ostvarivanju klimatskih ciljeva snižavanjem neizravnih troškova na tržištu ugljika EU-a za većinu industrija s velikom potrošnjom električne energije. Temeljno je načelo ETS-a to da bi onečišćivači trebali plaćati za svoje emisije ugljika. Međutim, to načelo ne primjenjuju sve zemlje izvan EU-a. Kad bi poduzeća izmjestila dio svoje proizvodnje

⁵⁷ Vidjeti http://ec.europa.eu/competition/sectors/energy/capacity_mechanisms_final_report_hr.pdf.

⁵⁸ Vidjeti <https://ec.europa.eu/energy/en/topics/energy-strategy-and-energy-union/clean-energy-all-europeans>.

⁵⁹ Vidjeti http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-682_en.htm.

⁶⁰ Predmet SA.48648 *Belgijska strateška pričuva*, dostupan na adresi http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_48648.

⁶¹ Predmet SA.48490 *Natječaj za posebno upravljanje potrošnjom u Francuskoj*, dostupan na adresi http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_48490.

⁶² Predmet SA.45852 *Njemački pričuvni kapacitet*, dostupan na adresi http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_45852.

⁶³ Predmet SA.48780 *Produljenje grčkog programa upravljane potrošnje*, dostupan na adresi http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_48780.

⁶⁴ Predmet SA.42011 *Talijanski mehanizam za razvoj kapaciteta*, dostupan na adresi http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_42011.

⁶⁵ Predmet SA.46100 *Planirani poljski mehanizam za razvoj kapaciteta*, dostupan na adresi http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_46100.

⁶⁶ http://ec.europa.eu/competition/sectors/energy/state_aid_to_secure_electricity_supply_en.html

izvan EU-a zbog troškova ugljika, to bi dovelo do povećanja globalnih emisija ugljika. Budući da proizvođači električne energije ne dobivaju besplatne emisijske jedinice, moraju ih kupovati, a time se povećava cijena električne energije za potrošače. U tu svrhu države članice mogu potrošačima koji troše velike količine električne energije djelomično nadoknađivati neizravne troškove koji proizlaze iz ETS-a.

Komisija je 2012. donijela smjernice u kojima je odredila uvjete pod kojima države članice mogu u razdoblju trgovanja od 2012. do 2020. odobravati takve djelomične naknade troškova koje se smatraju državnim potporom. Vijeće i Parlament donijeli su 14. ožujka 2018. revidiranu Direktivu o ETS-u za razdoblje od 2021. do 2030. U njoj se naglašava da bi države članice trebale nastojati ograničiti svoje naknade troškova na 25 % iznosa svojih prihoda od dražbi u okviru ETS-a. Komisija je stoga 20. prosinca 2018. pokrenula postupak revizije Smjernica za državne potpore u okviru ETS-a.

Podupiranje otvorenih i integriranih tržišta plina i električne energije

Kako bi EU ostvario svoje ambicije ugrađene u Pariški sporazum⁶⁷, treba u svojoj strukturi izvora energije povećati udio energije iz obnovljivih izvora, primjerice, energije iz vjetrova i solarne energije, uz istodobno osiguravanje dostupnosti plina po konkurentnim cijenama kao fleksibilnog pričuvnog kapaciteta. Učinkovito tržišno natjecanje na europskim tržištima plina ne ovisi samo o provedbi pravila EU-a o tržišnom natjecanju, već i o ulaganjima u diversifikaciju opskrbe plinom, dobro usmjerenom europskom i nacionalnom zakonodavstvu u području energetike i pravilnoj provedbi tog zakonodavstva. Sve su to temelji za europsku energetska uniju, koja je ključni prioritet Komisije.

Komisija je 2018. nastavila promicati razvoj otvorenog i konkurentnog energetskeg tržišta na korist potrošača, u skladu s ciljevima energetske unije.

Komisija je 24. svibnja 2018. donijela odluku⁶⁸ o uklanjanju prepreka koje je stvorilo društvo Gazprom, a koje su utjecale na slobodan protok plina u srednjoj i istočnoj Europi te o uvođenju niza obveza za društvo Gazprom u pogledu njegova budućeg postupanja.

Odluka u predmetu Gazprom: omogućivanje slobodnog protoka plina po konkurentnim cijenama

Kao dobavljač plina Gazprom ima vodeći položaj na tržištima više zemalja srednje i istočne Europe. Komisija je u travnju 2015. izrazila zabrinutosti o tome da je Gazprom prekršio protumonopolska pravila EU-a primjenom opće strategije kojom je podijelio tržišta plina po nacionalnim granicama u osam država članica: Bugarskoj, Češkoj, Estoniji, Mađarskoj, Latviji, Litvi, Poljskoj i Slovačkoj. Ta strategija omogućila je Gazpromu da naplaćuje više cijene plina u pet država članica (Bugarskoj, Estoniji, Latviji, Litvi i Poljskoj).

⁶⁷ Vidjeti https://ec.europa.eu/clima/policies/strategies/2030_hr.

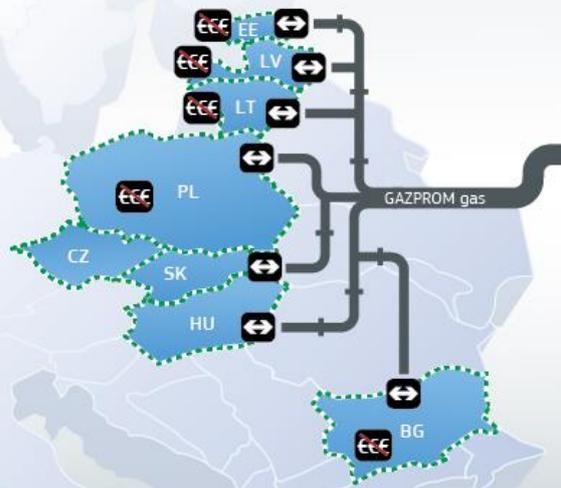
⁶⁸ Predmet AT. 39816 *Dobava plina u srednjoj i istočnoj Europi*, Odluka Komisije od 24. svibnja 2018., dostupna na adresi http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_39816.

GAZPROM ima obvezu omogućiti slobodni protok plina po konkurentnim cijenama

■ ■ ■ nema ograničenja u vezi s prekograničnim protokom plina

↔ na zahtjev mora isporučiti plin na tržišta ili s tržišta koja nisu povezana sa susjedima u EU-u

€€€ na zahtjev mora prilagoditi cijene plina u skladu s konkurentnim zapadnoeuropskim referentnim cijenama

Kako bi otklonio zabrinutosti Komisije u pogledu tržišnog natjecanja, Gazprom mora ispuniti niz obveza usmjerenih na osiguravanje slobodnog protoka plina po konkurentnim cijenama u cijeloj srednjoj i istočnoj Europi. Te obveze za Gazprom postojat će osam godina. One odražavaju povratne informacije dobivene od dionika u okviru ispitivanja tržišta, koje je Komisija pokrenula u ožujku 2017.

Konkretno, obveze Gazproma sastoje se od četiri dijela. Prvo, Gazpromovim kupcima više nije zabranjena prekogranična preprodaja kupljenog plina. Drugo, kupci uživaju veću fleksibilnost u pogledu toga kamo žele da Gazprom isporuči njihov plin (neki dijelovi srednje i istočne Europe, ponajprije baltičke države i Bugarska, još uvijek su izolirani od drugih država članica zbog nepostojanja spojnih plinovoda). Treće, kupci dobivaju djelotvoran alat za osiguravanje toga da cijena plina koju plaćaju odražava razinu cijena na konkurentnim zapadnoeuropskim tržištima plina, osobito na likvidnim čvorištima za plin. Četvrto, Gazprom ne smije iskorištavati nikakve prednosti koje ima u pogledu infrastrukture za plin.

Tim se obvezama zajedno otklanjaju razlozi za zabrinutost Komisije u pogledu tržišnog natjecanja te se ostvaruju njezini ciljevi u pogledu omogućivanja slobodnog protoka plina u srednjoj i istočnoj Europi po konkurentnim cijenama. Komisija je odlučila učiniti te obveze pravno obvezujućima za Gazprom, što znači da mu, ako prekrši bilo koju od tih obveza, Komisija može izreći novčanu kaznu u iznosu do 10 % njegova svjetskog prometa.

Komisija je 21. lipnja 2018. pokrenula službeni istražni postupak⁶⁹ kako bi ocijenila je li sporazumima o opskrbi između društva Qatar Petroleum, koje izvozi ukapljeni prirodni plin (LNG), i europskih uvoznika narušen slobodan protok plina unutar Europskog gospodarskog prostora, čime bi se kršila protumonopolska pravila EU-a. Qatar Petroleum najveći je izvoznik ukapljenog prirodnog plina na svijetu i u Europu te njegov plin čini približno 40 % ukupnog uvoza ukapljenog prirodnog plina u EU, a u nekim državama članicama ti su udjeli u uvozu znatno viši. Komisija će dodatno istražiti sadržavaju li dugoročni sporazumi s društvom Qatar Petroleum (koji se obično sklapaju na rok od 20 ili 25 godina) o dobavljanju ukapljenog

⁶⁹ Predmet AT.40416 *Dobavljanje ukapljenog prirodnog plina u Europu*, dostupan na adresi http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_40416.

prirodnog plina u EGP teritorijalna ograničenja kojima se segmentira unutarnje tržište plina EU-a.

Komisija je 7. prosinca 2018. donijela odluku kojom su postale pravno obvezujuće obveze koje je ponudio njemački operator energetske mreže TenneT⁷⁰ o znatnom povećanju prekograničnog protoka električne energije između Danske i Njemačke. TenneT će osigurati da u svakom trenutku bude dostupan određeni zajamčeni kapacitet, čime će više proizvođača električne energije dobiti pristup njemačkom veleprodajnom tržištu. To je u potpunosti u skladu s ambicijom Komisije da poveća konkurentnost i integriranost europskog energetskog tržišta te da olakša prelazak Unije na energiju iz čistih i obnovljivih izvora na korist potrošača.

Komisija je 17. prosinca 2018. kaznila⁷¹ Bugarski energetska holding (BEH), njegovo društvo kćer za opskrbu plinom Bulgargaz i njegovo društvo kćer za plinsku infrastrukturu Bulgartransgaz (grupa BEH) novčanom kaznom od 77 milijuna EUR zbog blokiranja pristupa konkurentima ključnoj plinskoj infrastrukturi u Bugarskoj, čime su prekršena protumonopolska pravila EU-a.

Osim toga, Komisija nastavlja istragu društva Transgaz⁷², rumunjskog operatora transportnog sustava za plin, zbog potencijalnih ograničenja izvoza plina.

5. Zaštita tržišnog natjecanja na jedinstvenom tržištu

Uspješna globalna društva često su rezultat organskog rasta na konkurentnim domaćim tržištima zahvaljujući poslovnoj stručnosti i inovativnosti. Međutim, u nekim slučajevima društva mogu odlučiti da bi im provedba koncentracije mogla pomoći u rastu i jačanju koje je potrebno za učinkovitije tržišno natjecanje i u Europi i u inozemstvu. Ona mogu očekivati da će koncentracijama objediniti komplementarne portfelje djelatnosti, postići učinkovitosti razmjera ili olakšati ulazak na nova tržišta ili zemljopisna područja. Te koristi, ako se ostvare, mogu donijeti koristi i njihovim kupcima. EU-ovom kontrolom koncentracija društvima se omogućuje da rastu stjecanjem drugih poduzeća uz istodobno očuvanje mogućnosti izbora, kvalitete, inovacija i konkurentnih cijena za građane i poduzeća u EU-u.

Ključne operacije koncentracije u agrokemijskom sektoru

Sjemenje i pesticidi bitni su za poljoprivrednike, a u konačnici i potrošače. Komisija osigurava učinkovito tržišno natjecanje u tom sektoru kako bi poljoprivrednici imali pristup inovativnim proizvodima, boljoj kvaliteti i konkurentnim cijenama. Pri ocjenjivanju nedavnih koncentracija na tom koncentriranom tržištu – između društava Dow i DuPont⁷³ i između društava Syngenta i ChemChina⁷⁴ – Komisija je ocijenila njihov učinak na sve aspekte tržišnog natjecanja, uključujući troškove za poljoprivrednike i inovacije. Obje odluke uslijedile su nakon detaljnog pregleda predloženih transakcija.

⁷⁰ Predmet AT.40461 *Interkonektor DK-DE*, Odluka Komisije od 7. prosinca 2018., dostupna na adresi http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_40461.

⁷¹ Predmet AT.39849 *BEH plin*, Odluka Komisije od 17. prosinca 2018., dostupna na adresi http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_39849.

⁷² Predmet AT.40335 *Rumunjski spojni plinovodi*, dostupan na adresi http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_40335.

⁷³ Predmet M.7932 *Dow/DuPont*, Odluka Komisije od 27. ožujka 2017., dostupna na adresi http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=2_M_7932.

⁷⁴ Predmet M.7962 *ChemChina/Syngenta*, Odluka Komisije od 5. travnja 2017., dostupna na adresi http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=2_M_7962.

Komisija je 21. ožujka 2018., nakon detaljnog pregleda, dala uvjetno odobrenje za planove društva Bayer o kupnji društva Monsanto⁷⁵ na temelju Uredbe EU-a o koncentracijama. Koncentracija je bila uvjetovana prodajom dijela poslovanja u okviru opsežnog paketa korektivnih mjera u vrijednosti većoj od 6 milijardi EUR, kako bi se riješili problemi preklapanja stranaka u području sjemena, pesticida i digitalne poljoprivrede.

Uvjetno odobrenje koncentracije između društava Bayer i Monsanto: održavanje tržišnog natjecanja i inovacija na agrokemijskom tržištu

Društvo Bayer (Njemačka) i društvo Monsanto (Sjedinjene Američke Države) veliki su akteri u industrijama sjemena i pesticida. Monsanto je najveći svjetski dobavljač sjemena, a većinu svoje prodaje ostvaruje u SAD-u i Latinskoj Americi (manje od 10 % njegovih proizvoda prodaje se u Europi). Bayer je drugi najveći dobavljač pesticida u svijetu, a u Europi prodaje približno 30 % svojih proizvoda. Osim toga, on je i važan globalno aktivan dobavljač sjemena za niz usjeva.

Komisija je u okviru detaljne istrage ocijenila tržišta za više od 2 000 različitih proizvoda te je pregledala 2,7 milijuna internih dokumenata. Konkretno, istraživanjem tržišta utvrđeni su razlozi za zabrinutost u pogledu tržišnog natjecanja u područjima pesticida, sjemena i svojstava te digitalne poljoprivrede.

Kako bi se otklonili utvrđeni razlozi za zabrinutost u pogledu tržišnog natjecanja, u Komisijinoj odluci od 21. ožujka 2018. konkretno se zahtijevalo da Bayer prikladnom kupcu proda važan dio svojeg poslovanja i imovine u vrijednosti od 6 milijardi EUR, uključujući istraživanje i razvoj. Komisija je zaključila da se tim paketom za prodaju prikladnom konkurentu omogućuje da održivo zamijeni konkurentski pritisak Bayera na relevantnim tržištima i da nastavi s inovacijama, na korist svih Europljana, i potrošača i poljoprivrednika, te okoliša.

Komisija je 30. travnja 2018., na temelju Uredbe EU-a o koncentracijama, uvjetno odobrila BASF-u stjecanje dijelova Bayerova odjela Crop Science⁷⁶, što je povezano s obvezama o prodaji dijela poslovanja u okviru koncentracije Bayer/Monsanto.

Odlukom Komisije u predmetu Bayer/Monsanto broj globalnih aktera koji se aktivno natječu na tim koncentriranim tržištima ostao je isti, čime se osigurava nastavak učinkovitog tržišnog natjecanja i inovacija na tržištima sjemena i svojstava, pesticida te digitalne poljoprivrede te se osigurava da poljoprivrednici zadrže širok izbor koji su imali i prije u pogledu dobavljača sjemena i pesticida na tim tržištima.

Tom je transakcijom stvoreno najveće globalno integrirano društvo za proizvodnju sjemena i pesticida.

S obzirom na globalne razmjere aktivnosti Bayera i Monsanto, Komisija je u tom predmetu blisko surađivala s nizom drugih tijela nadležnih za tržišno natjecanje, osobito s Ministarstvom pravosuđa u Sjedinjenim Američkim Državama i protumonopolskim tijelima Australije, Brazila, Kanade, Indije, Kine i Južne Afrike.

Kad je riječ o sjemenu i pesticidima, postoje dodatni razlozi za zabrinutost od presudne važnosti koji prelaze okvire politike tržišnog natjecanja, a to su, među ostalim, zaštita potrošača, sigurnost hrane i osiguravanje najviših standarda u području okoliša i klime. Postojeći nacionalni i europski regulatorni standardi o tim pitanjima i dalje će biti podjednako strogi nakon tih koncentracija kao što su bili i prije njih te će se nastaviti primjenjivati.

⁷⁵ Predmet M.8084 *Bayer/Monsanto*, Odluka Komisije od 21. ožujka 2018., dostupna na adresi http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=2_M_8084.

⁷⁶ Predmet M.8851 *Prodaja dijela poslovanja društva Bayer društvu BASF*, Odluka Komisije od 30. travnja 2018., dostupna na adresi http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=2_M_8851.

Očuvanje učinkovitog tržišnog natjecanja na europskim tržištima čelika

Čelik je ključni ulazni materijal za mnoge europske industrije i proizvode, a europski sektor čelika zapošljava približno 360 000 ljudi na više od 500 proizvodnih lokacija u 23 države članice.

Komisija je 7. svibnja 2018., nakon detaljnog pregleda, društvu ArcelorMittal⁷⁷, najvećem proizvođaču plosnatih proizvoda od ugljičnog čelika u Europi i svijetu, odobrila stjecanje društva Ilva. Odluka Komisije uvjetuje se prodajom dijela poslovanja u okviru opsežnog paketa korektivnih mjera radi očuvanja učinkovitog tržišnog natjecanja na europskim tržištima čelika, na korist potrošača i poduzeća.

Uvjetno odobrenje Komisije društvu ArcelorMittal za stjecanje društva Ilva

Društvo ArcelorMittal, sa sjedištem u Luksemburgu, kontrolira široku proizvodnu mrežu u cijelom Europskom gospodarskom prostoru, dok društvo Ilva posjeduje veliku proizvodnu imovinu u Italiji, uključujući čeličanu u Tarantu, koja je najveća europska integrirana čeličana za proizvodnju plosnatih proizvoda od ugljičnog čelika koja se nalazi na jednoj lokaciji. Transakcijom kojom društvo ArcelorMittal stječe društvo Ilva stvara se uvjerljivo najveći proizvođač čelika u Europi.

U okviru svoje detaljne istrage Komisija je pregledala više od 800 000 internih dokumenata i uzela u obzir povratne informacije dobivene od više od 200 kupaca aktivnih u cijelom nizu sektora, primjerice, u građevinskom sektoru, sektoru proizvodnje automobila, sektoru kućanskih aparata i sektoru cijevi. Ti se kupci oslanjaju na konkurentne cijene čelika kako bi se mogli natjecati s uvoznim proizvodima na jedinstvenom tržištu te na svjetskim tržištima.

Kako bi otklonilo zabrinutost Komisije u pogledu tržišnog natjecanja koje se odnosi na toplovaljane, hladnovaljane i galvanizirane plosnate proizvode od ugljičnog čelika, društvo ArcelorMittal predložilo je prodaju određenog broja svojih čeličana u cijeloj Europi jednom kupcu ili više kupaca koji se s društvom ArcelorMittal natječu na tržištu na trajnoj osnovi.

Komisija je zaključila da se predloženom transakcijom, kako je izmijenjena preuzetim obvezama, osigurava očuvanje tržišnog natjecanja na europskim tržištima čelika te da ona ne dovodi do viših cijena, što je u interesu europskih proizvodnih industrija i potrošača. Odluka se uvjetuje potpunim pridržavanjem tih obveza.

Kontrola koncentracija usko je povezana s odlučnim djelovanjem EU-a na zaštiti čelične industrije EU-a od nepoštenog narušavanja trgovine iz trećih zemalja. Komisija uzima u obzir zabrinutost europske industrije čelika, ali i mnogobrojnih europskih poduzeća koja se oslanjaju na čelik kao ulazni materijal. Trenutačno postoje razne mjere trgovinske zaštite koje su uvedene na uvoz proizvoda od čelika i željeza, među ostalim iz Kine, Rusije, Indije i još nekoliko zemalja. Nadalje, u tijeku je nekoliko ispitnih postupaka trgovinske zaštite za proizvode od čelika. Osim toga, Komisija sudjeluje u radu Globalnog foruma o višku kapaciteta u industriji čelika radi otklanjanja temeljnih uzroka globalnog viška kapaciteta u sektoru čelika i radi razvijanja konkretnih političkih rješenja.

Prodaja imovine društva Ilva društvu ArcelorMittal isto bi tako trebala pomoći u ubrzavanju hitnih radova na sanaciji okoliša u regiji Taranto. Ti prijeko potrebni radovi na uklanjanju

⁷⁷ Predmet M.8444 *ArcelorMittal/Ilva*, Odluka Komisije od 7. svibnja 2018., dostupna na adresi http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=2_M_8444.

onečišćenja trebali bi se nastaviti bez odgode⁷⁸ radi zaštite zdravlja susjednog stanovništva i okoliša, kako je dogovoreno u razdoblju od 2016. do 2017. s talijanskim tijelima.

U zasebnoj istrazi na temelju pravila o državnim potporama Komisija je 21. prosinca 2017. zaključila⁷⁹ da su dva zajma koja je Italija 2015. odobrila radi potpore društvu Ilva uključivala nezakonitu i nespojivu državnu potporu. Komisija je od Italije zatražila da od društva Ilva ostvari povrat nepripadne koristi u iznosu od približno 84 milijuna EUR.

Detaljna istraga Komisije o Siemensovu predloženom stjecanju društva Alstom

Vlakovi i signalno-sigurnosna oprema kojom ih se usmjerava od ključne su važnosti za promet u Europi. Europska komisija pokrenula je 13. srpnja 2018., na temelju Uredbe EU-a o koncentracijama, detaljnu istragu⁸⁰ radi ocjene predložene transakcije kojom bi društvo Siemens steklo društvo Alstom.

Siemens (Njemačka) i Alstom (Francuska) globalni su predvodnici u području željezničkog prijevoza pa bi se predloženom transakcijom objedinila dva najveća dobavljača željezničkih vozila i rješenja u području signalizacije u EGP-u, ne samo s obzirom na veličinu njihova objedinjenog poslovanja, već i s obzirom na njihov zemljopisni utjecaj.

Zabrinutost Komisije odnosila se na mogućnost smanjenja tržišnog natjecanja na tržištima na kojim bi taj koncentrirani subjekt bio aktivan, osobito u području dobavljanja nekoliko vrsta vlakova (željezničkih vozila) i signalno-sigurnosnih sustava željezničkim prijevoznicima. To bi moglo dovesti do viših cijena i smanjene mogućnosti izbora dobavljača i inovativnih proizvoda, na štetu željezničkih prijevoznika i upravitelja infrastrukture te u konačnici na štetu milijuna Europljana koji svakodnevno koriste željeznički prijevoz za putovanje na posao ili raznodu. Komisija je smatrala da nije vjerojatno da bi u doglednoj budućnosti moglo doći do ulaska novih konkurenata na tržišta EGP-a za željeznička vozila ili rješenja u području signalizacije, prije svega potencijalnih kineskih dobavljača.

Komisija je provela detaljnu istragu o učincima te transakcije kako bi utvrdila jesu li razlozi za njezinu zabrinutost u pogledu tržišnog natjecanja opravdani. Komisija je smatrala da bi ta koncentracija naštetila tržišnom natjecanju na tržištima željezničkih signalno-sigurnosnih sustava i vlakova velikih brzina. Stranke nisu ponudile korektivne mjere kojima bi se ti razlozi za zabrinutost u dovoljnoj mjeri otklonili. Komisija je 6. veljače 2019., na temelju Uredbe EU-a o koncentracijama, zabranila Siemensovo predloženo stjecanje društva Alstom⁸¹.

Poticanje konkurentnog tržišta prometa

Konkurentan i učinkovit sektor prometa od ključne je važnosti za jedinstveno tržište koje dobro funkcionira, strategiju održivog rasta i otvoreno gospodarstvo integrirano u globalna tržišta.

Vrlo velik rast zračnog prometa nastavio se 2018., djelomično potaknut koristima od jakog tržišnog natjecanja među zračnim prijevoznicima i zračnim lukama. Očuvanje učinkovitog

⁷⁸ Komisija od 2013. provodi postupak zbog povrede protiv Italije zato što nije uspjela osigurati da društvo Ilva poštuje propise EU-a o standardima zaštite okoliša.

⁷⁹ Predmet SA.38613 *Potpora za društvo Ilva*, Odluka Komisije od 21. prosinca 2017., dostupna na adresi http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_38613.

⁸⁰ Predmet M.8677 *Siemens/Alstom*, dostupan na adresi http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=2_M_8677.

⁸¹ Vidjeti http://europa.eu/rapid/press-release_IP-19-881_en.htm.

tržišnog natjecanja u tom sektoru i dalje je bilo prioritet. Kad je riječ o zračnim lukama, Komisija je donijela odluku u kojoj je utvrdila da produljenje koncesije za dvadeset godina za atensku međunarodnu zračnu luku Eleftherios Venizelos ne čini državnu potporu.⁸² Ta je odluka donesena tek nakon što je početna naknada za koncesiju od 484 milijuna EUR, koja se temeljila na financijskim i poslovnim parametrima koji nisu bili u skladu s tržišnim uvjetima, povećana na 1 115 milijuna EUR. S obzirom na tu povećanu cijenu, Komisija je utvrdila da produljenje koncesije ne uključuje nikakvu državnu potporu jer će društvo Athens International Airport S.A. platiti primjerenu tržišnu naknadu za nastavak upravljanja atenskom međunarodnom zračnom lukom Eleftherios Venizelos.

Komisija je u studenome 2018. pokrenula postupke na temelju članka 101. UFEU-a protiv društva Amadeus⁸³ i društva Sabre⁸⁴, vodećih svjetskih dobavljača računalnih sustava rezervacija. Istraga je usmjerena na moguća ograničenja tržišnog natjecanja na tržištu usluga distribucije zrakoplovnih karata. Komisija je zabrinuta da bi takva ograničenja mogla stvoriti prepreke inovacijama i povećati troškove distribucije karata, zbog čega bi se u konačnici povećale cijene karata za putnike.

Kad je riječ o sektoru zračnog prijevoza, odlukama Komisije o koncentraciji u kontekstu stečaja prijevoznika Air Berlin omogućeno je pravodobno stjecanje imovine prijevoznika Air Berlina od strane jakih konkurenata koji neće samo očuvati, već će i poboljšati tržišno natjecanje u raznim zračnim lukama u Njemačkoj i Austriji na korist mnogih europskih putnika koji polijeću iz tih zračnih luka i slijeću u njih⁸⁵. Kako bi se suzbilo neopravdano narušavanje tržišnog natjecanja dodjeljivanjem državnih potpora zračnim prijevoznicima u gospodarskim poteškoćama, Komisija je pokrenula i službeni ispitni postupak o zajmu za premošćivanje u iznosu od 900 milijuna EUR koji je talijanska država odobrila prijevozniku Alitalia tijekom 2017.⁸⁶

6. Jačanje otpornosti financijskog sektora u kontekstu bankovne unije

Opća stabilizacija financijskog sektora i postupna provedba regulatornog okvira bankovne unije dovela je do smanjenja broja intervencija iz javnog proračuna pa se stoga smanjio i broj novih predmeta državne potpore u tom sektoru. Nadalje, Komisija je mogla dovršiti praćenje dodatnih deset banaka u pogledu preuzetih obveza koje proizlaze iz prijašnjih odluka o državnim potporama te zaključiti niz dugotrajnih starih predmeta.

U Njemačkoj je Komisija 2018. odobrila privatizaciju banke HSH Nordbank koja je provedena bez državne potpore nakon otvorenog i natjecateljskog postupka koji je doveo do prodaje banke po pozitivnoj cijeni i posljedičnog restrukturiranja radi ponovne uspostave dugoročne održivosti banke.⁸⁷ Slovenska država prodala je 65 % svojeg udjela u grupi NLB, u skladu sa skupom revidiranih obveza koje je Komisija odobrila 2018.⁸⁸ Ta je prodaja bila

⁸² Vidjeti http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-6785_en.htm.

⁸³ Predmet AT.40617 *Distribucija zrakoplovnih karata (Amadeus)*, dostupan na adresi http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_40617.

⁸⁴ Predmet AT.40618 *Distribucija zrakoplovnih karata (Sabre)*, dostupan na adresi http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_40618.

⁸⁵ Vidjeti http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-5244_en.htm, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-5402_en.htm i http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-4494_en.htm.

⁸⁶ Vidjeti http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-3501_en.htm.

⁸⁷ Predmet SA.52288 – *Njemačka*, Odluka Komisije od 26. studenoga 2018., dostupna na adresi http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_52288.

⁸⁸ Predmet SA.33229 – *Slovenija*, Odluka Komisije od 10. kolovoza 2018., dostupna na adresi http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_33229.

ključni element u Komisijinoj procjeni održivosti u odluci o državnoj potpori NLB-u iz 2013. Komisija nastavlja pratiti pridržava li se Slovenija preostalim obvezama.

Unatoč poboljšanju otpornosti bankovnog sektora EU-a, dijelovi financijskog sektora i dalje se suočavaju s naslijeđenim problemima koji su nastali prije donošenja okvira bankovne unije, a to se ponajprije odnosi na još uvijek visoku razinu loših kredita u određenim državama članicama. Komisijina kontrola državnih potpora u financijskom sektoru i dalje ima središnju ulogu u rješavanju tih pitanja.

Komisija je 2018. odobrila potporu za likvidaciju za prodaju druge najveće ciparske banke, Ciparske zadružne banke, i postupno zatvaranje preostalog subjekta⁸⁹. Time je banci koja je prethodno već dvaput primila državnu potporu omogućen uredan izlazak s tržišta te je omogućeno uklanjanje gotovo 30 % ciparskih loših kredita iz domaćeg bankovnog sustava. Isto na Cipru, Komisija je dala odobrenje za program ESTIA kojim se podupiru privatna kućanstva i mikropoduzeća koja su se suočila s poteškoćama u otplaćivanju hipotekarnih kredita te im prijeti gubitak primarnog boravišta⁹⁰.

U Italiji je državni sustav jamstva za olakšavanje sekuritizacije loših kredita (GACS) izvorno odobren u veljači 2016. i naknadno produljen do početka ožujka 2019.⁹¹ U okviru tog programa talijanske banke i dalje će moći financirati uklanjanje odabranih loših kredita državnim jamstvom koje je odobreno po tržišnim uvjetima. Programom GACS ostvaren je važan doprinos uklanjanju loših kredita iz talijanskog bankovnog sustava: 17 različitih slučajeva uklanjanja loših kredita uz potporu programa GACS u razdoblju od stupanja programa na snagu do sredine studenoga 2018. činilo je približno 60 % ukupnog neto smanjenja iznosa loših kredita u Italiji u tom razdoblju (približno 51 milijarda EUR bruto iznosa loših kredita).

7. Osiguravanje ravnopravnih uvjeta u području oporezivanja

Povjerenje u jedinstveno tržište EU-a ovisi o stvaranju ravnopravnih uvjeta kojima se poduzećima omogućuje tržišno natjecanje na temelju vlastitih rezultata, među ostalim i u području oporezivanja. Primjerice, država članica ne može multinacionalnim grupama davati porezne olakšice koje nisu dostupne drugim poduzećima (koja su često lokalna poduzeća) jer bi se time teško narušavalo tržišno natjecanje.

Komisija nastavlja borbu protiv selektivnih poreznih olakšica

Komisija je 20. lipnja 2018. zaključila da je porezno postupanje Luksemburga prema grupi Engie⁹², dobavljaču plina i električne energije, bilo nezakonito s obzirom na postupke EU-a za dodjeljivanje državnih potpora i nespojivo s pravilima EU-a o državnim potporama. Kao posljedica toga, od Luksemburga se zahtijevalo da od grupe Engie ostvari povrat iznosa većeg od 120 milijuna EUR.

⁸⁹ Predmet SA.35334 – *Cipar*, odluke Komisije od 19. lipnja 2018. i 28. kolovoza 2018., dostupne na adresi http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_35334.http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_35334.

⁹⁰ Predmet SA.49554 – *Cipar*, Odluka Komisije od 3. prosinca 2018., dostupna na adresi http://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases/276985/276985_2032224_96_2.pdf.

⁹¹ Predmet SA.51026(2018/N) – *Italija*, Odluka Komisije od 31. kolovoza 2018., dostupna na adresi http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_51026.http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_51026.

⁹² Predmet SA.44888 *Potpora grupi Engie*, Odluka Komisije od 20. lipnja 2018., dostupna na adresi http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_44888.

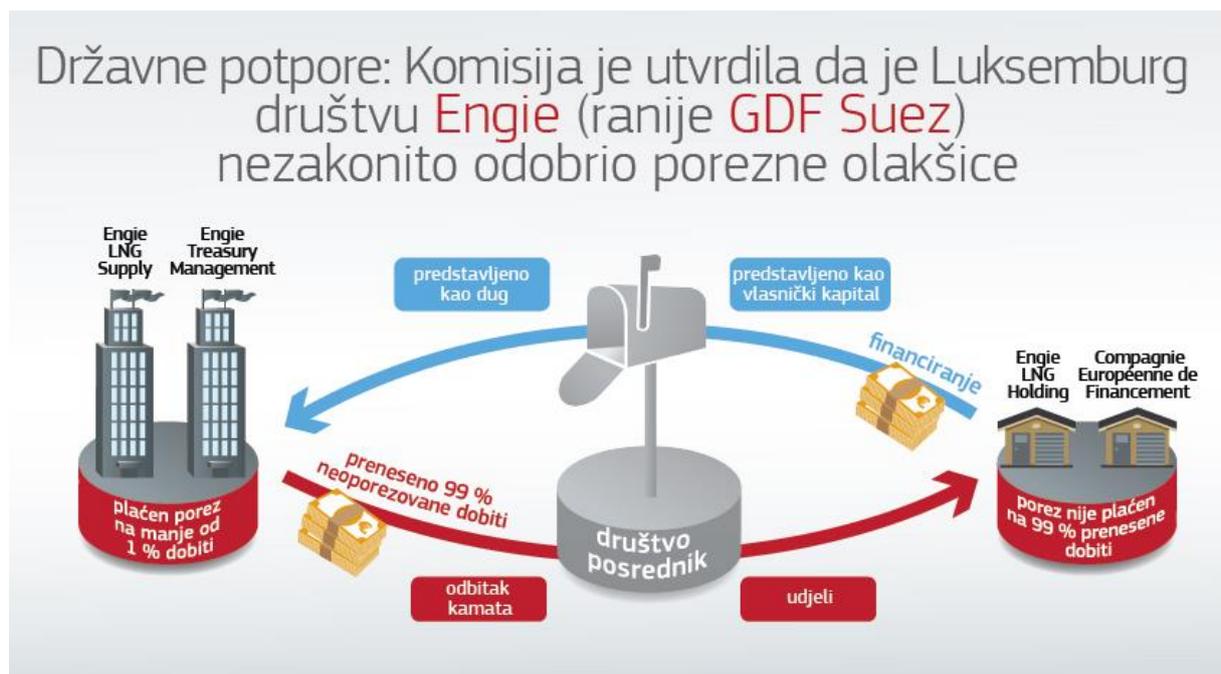
Suzbijanje selektivnih poreznih olakšica: odluka u predmetu Engie

Komisija je nakon detaljne istrage koju je pokrenula u rujnu 2016. zaključila da je dvama skupovima poreznih mišljenja koja je izdao Luksemburg umjetno smanjeno porezno opterećenje za grupu Engie u Luksemburgu tijekom približno deset godina, a da za to nije postojalo nikakvo valjano opravdanje.

Grupa Engie uspostavila je 2008. odnosno 2010. dvije složene strukture financiranja unutar grupe za dva društva iz grupe Engie u Luksemburgu, društvo Engie LNG Supply i društvo Engie Treasury Management. Te strukture uključivale su trostrane transakcije između društva Engie LNG Supply odnosno društva Engie Treasury Management i dvaju drugih društava iz grupe Engie u Luksemburgu.

U istrazi Komisije pokazalo se da je poreznim mišljenjima koja je izdao Luksemburg odobreno nedosljedno postupanje prema istoj transakciji kao dugu i istodobno vlasničkom kapitalu, što nije odražavalo gospodarsku stvarnost jer se time umjetno smanjivalo porezno opterećenje društva. Kao posljedica toga, tijekom približno deset godina grupa Engie plaćala je efektivnu stopu poreza na dobit od 0,3 % na određenu dobit u Luksemburgu.

Na temelju toga, Komisija je zaključila da je tim poreznim mišljenjem grupi Engie dodijeljena selektivna gospodarska prednost. Konkretno, tim mišljenjima grupi Engie omogućeno je izbjegavanje plaćanja bilo kakvog poreza na 99 % dobiti koju su ostvarila društva Engie LNG Supply i Engie Treasury Management u Luksemburgu. Od Luksemburga se zahtijevalo da od grupe Engie ostvari povrat neplaćenog poreza u iznosu većem od 120 milijuna EUR.

Komisija je pozdravila zakonodavne mjere koje je luksemburška vlada poduzela kako bi izmijenila svoj porezni zakon i uskladila odgovarajuće odredbe s projektom OECD-a protiv smanjenja porezne osnovice i premještanja dobiti⁹³. Te zakonodavne mjere sadržavaju i izmjenu luksemburškog zakona o porezu na dobit trgovačkih društava radi sprečavanja neoporezivanja dobiti koja nastaje u kontekstu konverzije zajmova u dionice. Međutim, izmjena se ne odnosi na trostrane transakcije kao što su one koje je provodila grupa Engie.

Pravilima EU-a o državnim potporama države članice sprečavaju se u davanju nepoštenih poreznih olakšica samo odabranim trgovačkim društvima. Države članice ne mogu provoditi diskriminaciju između trgovačkih društava u istom pravnom i činjeničnom položaju s obzirom

⁹³ Vidjeti <http://www.oecd.org/tax/beps/>.

na cilj istih nacionalnih zakona. Takvom se diskriminacijom narušava tržišno natjecanje te je ona nezakonita na temelju pravila o državnim potporama. Nadalje, pravilima o državnim potporama zahtijeva se da se nezakonita i nespojiva državna potpora vrati kako bi se uklonilo narušavanje tržišnog natjecanja stvoreno tom potporom. Pravilima o državnim potporama ne predviđaju se novčane kazne, a povratom se predmetno trgovačko društvo ne kažnjava, već se njime samo ponovo uspostavlja jednako postupanje u odnosu na druga trgovačka društva.

Komisija je 19. rujna 2018. utvrdila da neoporezivanje određene dobiti društva McDonald's u Luksemburgu⁹⁴ nije činilo nezakonitu državnu potporu. Tim postupanjem, koje je bilo u skladu s nacionalnim poreznim zakonima i Ugovorom o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja između Luksemburga i Sjedinjenih Država, društvu McDonald's nije dodijeljena selektivna prednost, već je to postupanje bilo posljedica neusklađenosti poreznih zakona Luksemburga i SAD-a. Stoga je Komisija zaključila da Luksemburg nije prekršio pravila EU-a o državnim potporama.

JU okviru prethodno navedenih izmjena poreznog zakona radi usklađivanja poreznog prava s projektom OECD-a protiv smanjenja porezne osnovice i premještanja dobiti Luksemburg je postrožio kriterije definiranja trajnog poslovnog nastana. Na temelju novih odredbi, koje su stupile na snagu 1. siječnja 2019., Luksemburg može, pod određenim uvjetima, od trgovačkih društava koja tvrde da su porezni obveznici u inozemstvu zahtijevati da dostave potvrdu o tome da zaista podliježu oporezivanju u toj drugoj zemlji.

Dodatno, Komisija je 19. prosinca 2018. zaključila da je Gibraltar⁹⁵ od 2011. do 2013. davao nezakonite porezne olakšice multinacionalnim društvima u okviru sustava oslobođenja od poreza na dobit za kamate i naknade za licencije, te na temelju pet pojedinačnih poreznih mišljenja kojima su dodijeljene selektivne porezne olakšice na određene prihode koje su ostvarivala nizozemska komanditna društva. Korisnici tih olakšica moraju Gibraltaru vratiti neplaćeni porez u iznosu od približno 100 milijuna EUR.

Tijekom Komisijine istrage Gibraltar je izmijenio svoja porezna pravila kako bi poboljšao svoj postupak izdavanja poreznih mišljenja, pojačao svoja pravila o transfernim cijenama, poboljšao obveze poreznih obveznika (npr. podnošenje godišnjih poreznih prijava, navođenje važnih informacija u zahtjevima za izdavanje mišljenja) i poboljšao transparentnost u pogledu načina na koji provodi svoj teritorijalni sustav oporezivanja. Komisija je pozdravila ta poboljšana pravila koja su stupila na snagu u listopadu 2018.

Komisija nastavlja svoje istrage o poreznim mišljenjima koje je izdala Nizozemska u korist društva Inter IKEA⁹⁶ i o poreznom sustavu za multinacionalna društva u Ujedinjenoj Kraljevini⁹⁷.

⁹⁴ Predmet SA.38945 *Navodna potpora društvu McDonald's – Luksemburg*, Odluka Komisije od 19. rujna 2018., dostupna na adresi http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_38945.

⁹⁵ Predmet SA.34914 *UK - Gibraltarski sustav poreza na dobit trgovačkih društava (ITA 2010.)*, Odluka Komisije od 19. prosinca 2018., dostupna na adresi http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_34914.

⁹⁶ Predmet SA.46470 *Potencijalna potpora društvu IKEA – Nizozemska*, dostupan na adresi http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_46470.

⁹⁷ Predmet SA.44896 *Potencijalni program državne potpore u pogledu izuzeća financiranja unutar grupa za kontrolirana strana društva (CFC) u Ujedinjenoj Kraljevini*, dostupan na adresi http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_44896.

Komisijine istrage o pojedinačnim poreznim mišljenjima u državama članicama dokazuju svoju učinkovitost

Porezna mišljenja iz perspektive pravila EU-a o državnim potporama nisu sama po sebi sporna ako se njima jednostavno potvrđuje da su porezni dogovori između društava unutar iste grupe u skladu s mjerodavnim poreznim zakonodavstvom. Međutim, poreznim mišljenjima kojima se može dodijeliti selektivna porezna prednost određenim društvima može se narušiti tržišno natjecanje na jedinstvenom tržištu EU-a, čime se krše pravila EU-a o državnim potporama.

Države članice ostvarile su znatan napredak u provedbi odluka Komisije o povratu neplaćenih poreza koje je Komisija donijela prethodne godine i kojima se trgovačka društva *de facto* sprečava u tome da nastave ostvarivati koristi od nezakonitih prednosti. Luksemburg je u svibnju 2018. dovršio povrat neplaćenih poreza od društva Amazon u iznosu većem od 260 milijuna EUR uvećanom za kamate na iznos povrata u iznosu od 21 milijun EUR. Luksemburg je u listopadu 2018. ostvario i povrat od grupe Engie u iznosu većem od 120 milijuna EUR uvećanom za kamate na iznos povrata u iznosu od 1 milijun EUR. U istom je mjesecu Irska ostvarila povrat punog iznosa nezakonite i nespojive potpore od društva Apple, tj. iznos od 13,1 milijarde EUR uvećan za kamate na iznos povrata u iznosu od približno 1,2 milijarde EUR. U svim tim predmetima novac se nalazi na povjereničkom računu do ishoda žalbenog postupka na odluku Komisije koji je u tijeku na sudovima EU-a.

8. Udruživanje snaga radi poticanja globalne kulture tržišnog natjecanja

Svjetska tržišta nastavljaju se integrirati i sve više poduzeća ovisi o globalnim lancima vrijednosti pa je potreba za većom suradnjom tijela za tržišno natjecanje i njihovim usuglašavanjem zajedničkih standarda i postupaka veća nego ikada prije. Učinkovita provedba pravila o tržišnom natjecanju u sve većoj mjeri ovisi o suradnji s drugim tijelima za provedbu tih pravila. Ako neko poduzeće svojom poslovnom praksom nanosi štetu tržišnom natjecanju u različitim zemljama i na različitim kontinentima, poštene i ravnopravni tržišni uvjeti mogu se ponovo uspostaviti samo ako tijela za provedbu pravila o tržišnom natjecanju djeluju kao tim.

Komisija je bila predvodnik u međunarodnoj suradnji u području tržišnog natjecanja i na multilateralnim i na bilateralnim razinama. Komisija je 2001. bila jedan od članova osnivača Međunarodne mreže za tržišno natjecanje (ICN), koja sada ima više od 130 članova. Komisija je aktivna i u svim međunarodnim forumima predanima tržišnom natjecanju, uključujući OECD, UNCTAD, WTO i Svjetsku banku⁹⁸.

Na bilateralnoj razini Komisija nastoji poticati ravnopravne uvjete na međunarodnoj razini uključivanjem odredbi o tržišnom natjecanju i državnim potporama u svoje sporazume o slobodnoj trgovini i pridruživanju. Komisija je 2018. nastavila pregovore s Čileom, Meksikom, Mercosurom, Azerbajdžanom, Tunisom, Indonezijom, Andorom, Monakom i San Marinom te je otvorila pregovore s Australijom, Novim Zelandom, Kirgistanom i Uzbekistanom. Potkraj 2018. pregovarači Europske unije i Švicarske usuglasili su tekst institucionalnog okvirnog sporazuma, koji uključuje i pravila o državnim potporama. Osim toga, Komisija se uključuje u cijeli spektar aktivnosti suradnje s tijelima za tržišno natjecanje u nizu trećih zemalja, na temelju sporazumâ ili memorandumâ o razumijevanju. Komisija je u lipnju 2018. potpisala administrativni sporazum s Meksikom.

⁹⁸ Dodatne i detaljnije informacije mogu se pronaći u prvom dijelu radnog dokumenta službi Komisije koji je priložen ovom Izvješću.

Glavna uprava za tržišno natjecanje nastavila je 2018. suradnju u području politike tržišnog natjecanja i pojedinačnih predmeta, uključujući dijalog o kontroli državnih potpora, s kineskom Državnom upravom za regulaciju tržišta (SAMR) koja je osnovana 2018. kao rezultat reorganizacije kineske središnje uprave. U okviru SAMR-a reorganizirani su protumonopolski uredi Ministarstva trgovine, Nacionalna komisija za razvoj i reforme (NDRC) i Državna uprava za industriju i trgovinu te NDRC-ov Ured za preispitivanje poštenog tržišnog natjecanja. Glavna uprava za tržišno natjecanje surađivala je na pojedinačnim predmetima sa SAMR-om u pet predmeta preispitivanja koncentracije te je udovoljila SAMR-ovom zahtjevu za dostavljanje primjedbi na njegove nacрте uredbi kojima se zabranjuje zloupotreba vladajućeg položaja na tržištu. Osim toga, nekoliko je puta razmijenila informacije na tehničkoj razini o aktivnostima SAMR-a u pogledu promicanja njegova sustava za preispitivanje poštenog tržišnog natjecanja.

Komisija je i dalje predana poticanju dalekosežne kulture tržišnog natjecanja i promicanju ravnopravnih uvjeta na globalnoj razini na kojoj se poduzeća mogu natjecati na temelju vlastitih rezultata. Komisija je 2018. i dalje nastojala poboljšati multilateralna pravila o subvencijama, u okviru koncepta EU-a za modernizaciju WTO-a. Glavni su ciljevi povećanje transparentnosti, uvođenje boljih pravila o štetnim subvencijama i primjereno rješavanje problema s poduzećima u državnom vlasništvu. Osim toga, Komisija se nastavila angažirati u sektorskim inicijativama za rješavanje problema subvencija u međunarodnom kontekstu, primjerice, za čelik (Globalni forum skupine G-20 o višku kapaciteta u industriji čelika), za poluvodiče (Smjernice za regionalnu potporu za industriju poluvodiča) i za brodogradnju (OECD). Konačno, Komisija nastavlja surađivati s državama članicama EU-a u okviru Skupine za međunarodnu politiku subvencija radi razmjene stajališta i usklađivanja inicijativa o međunarodnoj politici subvencija na multilateralnoj i bilateralnoj razini.

Održavanje redovitog i konstruktivnog međuinstitucijskog dijaloga

Europski parlament, Vijeće i savjetodavni odbori zbog svojih su posebnih uloga u odnosu na europske građane i dionike ključni partneri u dijalogu o politici tržišnog natjecanja.

Povjerenica Vestager u travnju je razmijenila stajališta s Parlamentom na njegovoj plenarnoj sjednici o aktualnim općim postignućima u području politike tržišnog natjecanja. U listopadu je raspravljala o pozitivnom utjecaju tržišnog natjecanja na poboljšanje konkurentnosti europskih industrija. U studenome je zajedno s Parlamentom pozdravila dovršetak nove direktive zahvaljujući kojoj će nacionalne agencije za tržišno natjecanje postati učinkovitije u provedbi europskih pravila o tržišnom natjecanju. Povjerenica je sudjelovala i u tematskim raspravama s odborima u Parlamentu: s Odborom za ekonomsku i monetarnu politiku u lipnju i listopadu te s Odborom za industriju i istraživanje u srpnju. S druge strane, glavni direktor Johannes Laitenberger posjetio je u svibnju posebnu radnu skupinu za tržišno natjecanje koja djeluje u okviru Odbora za ekonomsku i monetarnu politiku. U studenome je razmijenio stajališta s cijelim Odborom za ekonomsku i monetarnu politiku nakon što je zamjenik glavnog direktora Carles Esteva Mosso sudjelovao u pripremnoj raspravi u listopadu.

Kao i prethodnih godina, Parlament je donio rezoluciju o godišnjem izvješću Komisije o politici tržišnog natjecanja. Parlament je podržao snažnu politiku tržišnog natjecanja kojom se čuva cjelovitost unutarnjeg tržišta i ojačava položaj građana pristupačnim cijenama, mogućnostima izbora i inovacijama na tržištu. To je bila dobrodošla podrška Komisijinim nastojanjima 2018. u rješavanju pitanja protuzakonitih kartela i zloupotreba vladajućeg položaja poduzeća te u preispitivanju koncentracija i državnih potpora koje su dodijeljene na našem jedinstvenom tržištu.

Parlament se i 2018. nastavio angažirati u borbi protiv utaje poreza i izbjegavanja plaćanja poreza. Parlament je zadovoljstvo zbog činjenice da se kontrola državnih potpora pokazala učinkovitom u rješavanju problema selektivnih poreznih olakšica za multinacionalna poduzeća. Komisija je 2018. nastavila poduzimati važne mjere u tom području⁹⁹. Komisija je primijenila sustavni pristup analiziranju dokaza o poreznim mišljenjima iz svih država članica.

Parlament je pozvao Komisiju da nastavi obavljati svoju ključnu ulogu u kontroliranju državnih potpora u financijskom sektoru kako bi osigurala da se potpora bankama svede na nužni minimum te da se poduzimaju primjerene mjere za ponovnu uspostavu održivosti banaka i smanjivanje narušavanja tržišnog natjecanja na unutarnjem tržištu na najmanju moguću mjeru. Komisija s Parlamentom dijeli zajednički cilj postupnog smanjenja državnih potpora u tom sektoru. Komisija je u drugim institucijama nastavila objašnjavati mjere koje poduzima u tom području.

Parlament je u travnju organizirao raspravu o digitalnom gospodarstvu. Parlament je pozvao Komisiju da razmotri način na koji provedba tržišnog natjecanja može držati korak s društvom u internetskom dobu. U ožujku je povjerenica Vestager imenovala tri posebna savjetnika radi dobivanja njihovih mišljenja o ključnim predstojećim digitalnim promjenama koje će utjecati na tržišta i potrošače te o učincima tih promjena na tržišno natjecanje. U okviru iste aktivnosti Komisija je pokrenula postupak savjetovanja o važnosti podataka, algoritama i drugih aspekata digitalnog gospodarstva te je zatražila od zainteresiranih strana da dostave svoja stajališta. Odbor za ekonomsku i monetarnu politiku Parlamenta pozdravio je te inicijative.

Povjerenica je u srpnju razmijenila stajališta sa zastupnicima u Parlamentu o načinu na koji provedba tržišnog natjecanja pomaže u poboljšanju konkurentnosti europskih industrija. Objasnila je da na svako poduzeće koje želi provesti koncentraciju dolazi mnogo drugih poduzeća u Europi koja se oslanjaju na ulazne proizvode po poštenim cijenama kako bi i ona sama mogla rasti na globalnim tržištima. U tom duhu Komisija nastavlja istraživati velike industrijske koncentracije s obzirom na njihov učinak na tržišno natjecanje te je zahvalila Parlamentu na njegovu snažnom poticanju da nastavi s tim aktivnostima.

Budući da nacionalna tijela za tržišno natjecanje donose 85 % odluka kojima se primjenjuju protumonopolska pravila EU-a, pokazalo se prijeko potrebnim poboljšati njihovu učinkovitost u provedbi. Parlament i Vijeće potpisali su u prosincu 2018. direktivu kojom se od država članica zahtijeva da nacionalnim agencijama za tržišno natjecanje daju učinkovite istražne ovlasti i provedbene instrumente radi zaštite tržišnog natjecanja na njihovim državnim područjima te da im daju mogućnost izricanja odvratajućih novčanih kazni za protutržišno ponašanje i da koordiniraju programe oslobađanja od kazni i smanjenja kazni. Komisija je zajamčila Parlamentu da će pomno provjeravati da države članice u potpunosti i učinkovito provode tu direktivu. Kao odgovor na poziv Parlamenta, Komisija je izjavila i da bi privremene mjere mogle biti ključni instrument tijelima za tržišno natjecanje za osiguravanje izbjegavanja štete za tržišno natjecanje za vrijeme trajanja istrage. U cilju omogućivanja tijelima za tržišno natjecanje da se učinkovitije nose s kretanjima na tržištima koja se brzo mijenjaju, Komisija se obvezala provesti analizu o tome postoje li načini da se pojednostavi donošenje privremenih mjera unutar Europske mreže za tržišno natjecanje u roku od dvije godine od datuma prenošenja nove direktive. Komisija je pristala dati rezultate te analize na uvid Parlamentu i Vijeću.

⁹⁹ Detaljne informacije dostupne su u poglavlju 2. ovog Izvješća.

Komisija je priznala važnost koju za Parlament i Vijeće ima učinkovito tržišno natjecanje u cijelom prehrambenom lancu. U tom je duhu u svojim nedavnim odlukama, primjerice, o koncentraciji Bayer/Monsanto u agrokemijskom sektoru, o koncentraciji kemijskih poduzeća Dow i DuPont iz SAD-a i o stjecanju društva Syngenta od strane društva ChemChina, Komisija primijenila pristup u okviru kojeg se zahtijeva prodaja znatnog dijela imovine kao uvjet za odobravanje tih transakcija. Komisija je nastavila istraživati društvo AB InBev u pogledu njegovih mogućih ograničavanja paralelnog uvoza piva u Belgiju. Komisija je objavila i studiju o organizacijama proizvođača i njihovim aktivnostima u sektorima maslinova ulja, govedine i teletine te ratarskih usjeva, koju je naručila radi boljeg razumijevanja problema koje poljoprivrednici imaju pri osnivanju organizacija proizvođača koje mogu pridonijeti poboljšanju njihova položaja u opskrbnom lancu.

Povjerenica Vestager i GU za tržišno natjecanje pridonijeli su 2018. i raspravi o sljedećem višegodišnjem financijskom okviru Unije iz perspektive politike tržišnog natjecanja. Povjerenica je u ožujku sudjelovala u radu Vijeća za konkurentnost kako bi objasnila na koji način se pravilima o državnim potporama može pomoći rastu novoosnovanih poduzeća i poduzeća srednje tržišne kapitalizacije s obzirom na aktualne rasprave o sljedećem višegodišnjem financijskom okviru. Potkraj 2018. Parlament i Vijeće podržali su predloženu izmjenu Ovlašćujuće uredbe Vijeća 2015/1588 o izuzimanju dodatnih kategorija državne potpore od obveze prijavljivanja potpore Komisiji.

Institucije su raspravljale i o potrebi dodatnog poboljšanja provedbe tržišnog natjecanja u okviru sljedećeg višegodišnjeg financijskog okvira Unije. Odbor za ekonomsku i monetarnu politiku Parlamenta u prosincu je podržao aspekte tržišnog natjecanja iz Programa za jedinstveno tržište. Odbor se složio s time da bi Komisija trebala imati stabilne financije kako bi ulagala u IT opremu radi učinkovitog postupanja s predmetima o tržišnom natjecanju, podupiranja mreža za suradnju s nacionalnim i međunarodnim agencijama za tržišno natjecanje te poboljšanja komunikacijskih aktivnosti radi osiguravanja poštovanja europskih pravila o tržišnom natjecanju na cijelom području EU-a.

Predstavnici GU-a za tržišno natjecanje razmijenili su stajališta i s Gospodarskim i socijalnim odborom. Odbor je podržao glavne elemente rada Komisije u području provedbe tržišnog natjecanja. Odbor je u potpunosti podržao i Ovlašćujuću uredbu Vijeća u području državnih potpora.

Obavijest Ujedinjene Kraljevine na temelju članka 50. UEU-a

Nakon obavijesti Ujedinjene Kraljevine na temelju članka 50. UEU-a Komisija se počela pripremati za povlačenje Ujedinjene Kraljevine iz Europske unije. Glavna uprava za tržišno natjecanje sudjeluje u pripremanju tog povlačenja u aspektima koji se odnose na njezin portfelj (koncentracije, suzbijanje monopola i državne potpore). Među ostalim, glavni direktor za tržišno natjecanje podržao je u pregovorima o sporazumu o povlačenju Radnu skupinu Komisije za pripremu i vođenje pregovora s Ujedinjenom Kraljevinom na temelju članka 50. UEU-a.